

Lectio Divina segédanyag

C év – LK 15,1-32

A Szentmise evangéliumi szakaszához

Lectio Divina munkacsoport:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Asztalos Gábor

Patrisztikus nézőpont

Asztalos Livia

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Asztalos Livia

Szerkesztő

Asztalos Livia

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Sárszegi Judit

Lektorálta: Nyúl Viktor

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

Az egész mennyország örül minden megtérő bűnösnek.

Abban az időben a vámosok és a bűnösök Jézushoz jöttek, hogy hallgassák őt. A farizeusok és az írástudók zúgolódtak emiatt, és azt mondták: „Ez szóba áll a bűnösökkel és együtt étkezik velük.” Jézus erre a következő példabeszédet mondta nekik: „Ha közületek valakinek száz juha van, és egy elvesz belőlük, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet, s nem megy-e az elveszett juh után, amíg meg nem találja? Ha megtalálta, örömeiben vállára veszi, hazasiet vele, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: »Örüljete, mert megtaláltam elveszett juhomat.« Mondom nektek, éppen így nagyobb öröm lesz a mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akinek nincs szüksége megtérésre. Ha pedig egy asszonynak tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyűjt-e világot, nem seprí-e ki a házát, nem keresi-e gondosan, amíg meg nem találja? És ha megtalálta, összehívja barátnőit meg a szomszédasszonyokat, és azt mondja: »Örüljete velem, mert megtaláltam elveszett drachmámat.« Mondom nektek, az Isten angyalai is éppen így örülnek majd egy megtérő bűnösnek.” Majd így folytatta: „Egy embernek két fia volt. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: »Atyám, add ki nekem az örökség rám eső részét.« Erre ő szétosztotta köztük vagyonát. Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba. Ott léha életet élt, és eltékozolta vagyonát. Amikor mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s ő maga is nélkülözni kezdett. Erre elment, és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a sertéseket. Szívesen megtöltötte volna gyomrát a sertések eledelével, de még abból sem adtak neki.

Ekkor magába szállt, és így szólt: »Atyám házában hány napszámos bővelkedik kenyérben, én meg itt éhen halok. Felkelek, atyámhoz megyek, és azt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be.« Azonnal útra is kelt, és visszatért atyjához. Atyja már messziről meglátta, és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, nyakába borult, és megcsókolta.

Ekkor a fiú megszólalt: »Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz.«

Az atya odaszólt a szolgáltnak: »Hozzátok hamar a legdrágább ruhát, és adjátok rá. Húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára. Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, hisz fiam halott volt, és életre kelt, elveszett és megkerült.« Erre vigadozni kezdtek.

Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot. Szólt az egyik szolgának, és megkérdezte, mi történt. »Megjött az öcséd, és atyád levágatta a hizlalt borjút, mivel épségben visszakarta őt« – felelte a szolga. Erre az idősebbik fiú megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért atyja kijött, és kérlelni kezdte. De ő szemére vetette atyjának: »Látod, én annyi éve szolgállok neked, és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És te nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy mulathassak egyet a barátaimmal. Most pedig, hogy ez a te fiad, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, megjött, hizlalt borjút vágtál le neki.«

Ő erre azt mondta: »Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied. Most úgy illett, hogy vigadjunk és örüljünk, mert ez a te öcséd meghalt, és most életre kelt, elveszett és újra megkerült.«

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus vonal

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ.

Közeledett pedig hozzá minden vámos és bűnös, hogy hallgassák őt.

² καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

És egymás közt zúgolódtak a farizeusok és az írástudók mondva, hogy ez bűnösöket fogad magához, és együtt eszik velük.

³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων·

Mondta pedig nekik ezt a példázatot mondva:

⁴ τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό;

„Ki az az ember közületek, akinek van száz juha, és elveszítve egyet közülük, nem hagyja-e hátra a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e az elveszett felé, amíg meg nem találja azt?

⁵ καὶ εὕρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων

És megtalálva felteszi a vállára örvendezve.

⁶ καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρετέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.

És a házba jőve összehívja a barátokat és a szomszédokat mondva nekik: 'ÖrvendjeteK együtt velem, mert megtaláltam a juhomat, az elveszettet!'

⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δίκαιοις οἵτινες οὐ χρειαν ἔχουσιν μετανοίας.

Mondom nektek, hogy ilyen módon (nagyobb) lesz az öröm a mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akiknek nincs szükségük megtérésre.

⁸ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἄπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ;

Ki az az asszony, akinek van tíz drachmája, és ha egyet elveszít, vajon nem gyűjt-e meg egy fáklyát, és nem söpri-e ki a házat, és nem keresi-e gondosan, amíg meg nem találja?

⁹ καὶ εὐροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· **συγχαρήτε** μοι, ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.

És megtalálva összehívja a barát nőit és a szomszédasszonyait mondva: **Örvendjete** **együtt** velem, mert megtaláltam a drachmámat, amit elveszítettem!

¹⁰ οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι

Mondom nektek, ilyen módon van öröm az Isten angyalai előtt egy megtérő bűnösön.”

¹¹ Εἶπεν δέ· ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς.

Mondta pedig: „Egy embernek két fia volt.

¹² καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον.

És mondta közülük a fiatalabb az apának: ‘Apám, add nekem a vagyon rám eső részét!’ Az pedig szétoztotta nekik a vagyont.

¹³ καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδῆμησεν εἰς χώραν μακρὰν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως.

És nem sok nap után összegyűjtve mindent a fiatalabb fiú elutazott egy távoli vidékre, és ott szétszórta a vagyonát kicsapongó módon élve.

¹⁴ δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.

Miután pedig elköltött mindent, lett egy hatalmas éhínség szerte azon a vidéken, és ő nélkülözni kezdett.

¹⁵ καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους,

És elmenve elszegődött azon vidék polgárainak egyikéhez, és (az) elküldte őt a földjeire sertéseket őrizni.

¹⁶ καὶ ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.

És vágyott arra, hogy jóllakjék a szentjánoskenyerekből, amelyeket a sertések ettek, és senki sem adott neki.

¹⁷ εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὥδε ἀπόλλυμαι.

Magába szállva pedig mondta: 'Apámnak hány bérese bővelkedik kenyerekben, én pedig az éhségtől itt elveszek.'

¹⁸ ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου,

Felkelve el fogok menni az apámhoz, és azt fogom neki mondani: 'Apám, vétkeztem az ég ellen, és veled szemben.

¹⁹ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὥς ἓνα τῶν μισθίων σου.

Már nem vagyok méltó a fiadnak hívatni: tegyél velem, mint a béreseid közül eggyel!’

²⁰ καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

És felkelve elment az apjához. Amikor pedig még távol volt, látta őt az apja, és zsigereiben megrendült, és futva a nyakába borult, és megcsókolta őt.

²¹ εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ· πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.

Mondta pedig a fiú neki: ‘Apám, vétkeztem az ég ellen, és veled szemben, már nem vagyok méltó a fiadnak hívatni.’

²² εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας,

Mondta pedig az apa a rabszolgáinak: ‘Gyorsan hozzátok elő az elsőrangú ruhát, és öltöztessétek fel őt, és adjatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábára!

²³ καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν,

És hozzátok a hizlalt borjút, vágjátok le, és étkezve örvendezzünk,

²⁴ ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη. καὶ ἠρξάντο εὐφραίνεσθαι.

mert ez a fiam halott volt, és életre kelt, elveszett volt, és megtaláltatott.’ És elkezdtek örvendezni.

²⁵ Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἁγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν,

Az idősebbik fia pedig a mezőn volt: és amint jőve közeledett a házhoz, zeneszót és táncot hallott.

²⁶ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα.

És odahívva egyet a szolgák közül érdeklődött, hogy mik ezek a dolgok (mit jelentsen ez).

²⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἤκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.

Az pedig mondta neki: 'a testvéred megjött, és az apád levágta a hizlalt borjút, mert egészségesen visszakarta őt.'

²⁸ ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν, ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν.

Haragra lobbant pedig, és nem akart bemenni, az apja pedig kijőve kérlelte őt.

²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ.

Az pedig feelve mondta az apjának: 'Íme, annyi éve rabszolgaként szolgállok neked, és soha sem hagytam figyelmen kívül parancsodat, és soha sem adtál nekem egy kecskegidát, hogy barátaimmal együtt örvendjek:

³⁰ ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον.

amikor pedig ez a fiad, aki felélte a vagyonodat parázna nőkkel, megjött, levágtad neki a hizlalt borjút.'

³¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν·

Az pedig mondta neki: 'Fiam, te mindig velem vagy, és minden, ami az enyém, a tiéd.

³² εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη.

De szükséges volt örömindeni és örülni, mert ez a testvéred halott volt, és el kezdett élni, és elveszett volt, és megtaláltatott.'

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹Erant autem appropinquant ei omnes publicani et peccatores, ut audirent illum.

¹A vámosok és a bűnösök mind jöttek, hogy hallgassák.

¹A vámosok és bűnösök is mindnyájan odamentek hozzá, hogy hallgassák.

¹Mindenféle vámos és bűnös jött hozzá, hogy hallgassák.

¹Közelgetnek vala pedig ő hozzá a vámszedők és a bűnösök mind, hogy hallgassák őt.

¹A vámszedők és a bűnösök mind egyre jöttek Jézushoz, hogy hallgassák.

²Et murmurabant pharisaei et scribae dicentes: " Hic peccatores recipit et manducat cum illis ".

²A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük” – mondták.

²A farizeusok és az írástudók azonban méltatlankodtak: »Ez bűnösökkel áll szóba és velük eszik.«

²A farizeusok és az írástudók zúgolódtak emiatt: „Ez bűnösökkel társalog és velük eszik”, jegyezték meg.

²És zúgolódának a farizeusok és az írástudók, mondván: Ez bűnösöket fogad magához, és velük együtt eszik.

²A farizeusok és az írástudók viszont így zúgolódtak egymás között:

– Ez bűnösöket fogad magához, és velük eszik.

³Et ait ad illos parabolam istam dicens:

³Erre mondott nekik egy példabeszédet:

³Akkor ezt a példabeszédet mondta nekik:

³Erre a következő példabeszédet mondta nekik:

³Ő pedig ezt a példázatot beszélé nekik, mondván:

³Erre ezt a példabeszédet mondta nekik:

⁴“ Quis ex vobis homo, qui habet centum oves et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam, quae perierat, donec inveniat illam?

⁴„Ha közületek valakinek van száz juha, és egy elvesz belőlük, nem hagyja-e ott a pusztában a kilencvenkilencet, hogy keresse az egy elveszettet, amíg meg nem találja?

⁴»Ha közületek valakinek száz juha van, és egyet elveszít közülük, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e az elveszett után, amíg meg nem találja?

⁴„Ha valakinek közületek száz juha van és elveszít egyet, nem Hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, hogy az elveszett után menjen, amíg meg nem találja?

⁴Melyik ember az közületek, a kinek ha száz juha van, és egyet azok közül elveszt, nem hagyja ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy az elveszett után, mígnem megtalálja azt?

– ⁴Ha valakinek közületek száz juha van, és elveszít közülük egyet, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja?

⁵Et cum invenerit eam, imponit in umeros suos gaudens

⁵Ha megtalálja, örömeben vállára veszi,

⁵Amikor megtalálja, örömeben vállára veszi,

⁵Ha megtalálta, boldogan veszi vállára.

⁵És ha megtalálta, felveti az ő vállára, örülvén.

⁵S ha megtalálta, örvendezve a vállára veszi,

⁶et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis: “Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quae perierat”.

⁶hazasiet vele, összehívja barátait és szomszédait: Örüljete ti is – mondja –, mert megtaláltam elveszett bárányomat!

⁶hazamegy, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: ‘Örüljete velem, mert megtaláltam elveszett juhomat!’

Hazatérve összehívja barátait és szomszédait és azt mondja nekik: ‘Örüljete velem, mert megtaláltam elveszett juhomat.

⁶És haza menvén, egybehívja barátait és szomszédait, mondván nékik: Örvendeztetek én velem, mert megtaláltam az én juhomat, a mely elveszett vala.

⁶hazamegy, összehívja a barátait és a szomszédait, majd így szól hozzájuk: „Örüljetek velem, mert megtaláltam elveszett juhomat.”

⁷Dico vobis: Ita gaudium erit in caelo super uno peccatore paenitentiam agente quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent paenitentia.

⁷Mondom nektek, éppen így nagyobb öröm lesz a mennyek országában egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akinek nincs szüksége rá, hogy megtérjen.

⁷Mondom nektek: éppen így nagyobb öröm lesz a mennyben is egy megtérő bűnös miatt, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akinek nincs szüksége megtérésre.

⁷Mondom nektek: éppen így jobban örülnek a mennyben egy megtérő bűnösnek, mint kilencvenkilenc igaznak, akinek nincs szüksége megtérésre.

⁷Mondom néktek, hogy ily módon nagyobb öröm lesz a mennyben egy megtérő bűnösön, hogynem kilencvenkilenc igaz emberen, a kinek nincs szüksége megtérésre.

⁷Mondom nektek, hogy ugyanígy nagyobb öröm lesz a mennyben egyetlen bűnös megtérésén, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akinek nincs szüksége megtérésre.

⁸Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam et everrit domum et quaerit diligenter, donec inveniat?

⁸Vagy ha egy asszonynak van tíz drachmája, és egyet elveszít, nem gyújt-e világot, nem seprí-e ki a házát, nem keresi-e gondosan, amíg meg nem találja?

⁸Vagy ha egy asszonynak tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyújt-e lámpát, nem seprí-e ki a házát, és nem keresi-e gondosan, amíg meg nem találja?

⁸Ha pedig egy asszonynak tíz drachmája van és elveszt egy drachmát, nem gyújt-e világot, nem seprí-e ki házát s keresi szorgalmasan, amíg meg nem találja?

⁸Avagy ha valamely asszonynak tíz drachmája van, és egy drachmát elveszt, nem gyújt-e gyertyát, és nem seprí-e ki a házát, és nem keresi-e gondosan, mígnem megtalálja?

⁸Vagy ha egy asszonynak tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyújt-e lámpást, nem seprí-e ki a házát, és nem keresi-e gondosan, míg meg nem találja?

⁹Et cum invenerit, convocat amicas et vicinas dicens: “Congratulamini mihi, quia inveni drachmam, quam perdideram”.

⁹És ha megtalálja, összehívja barátnőit meg a szomszédasszonyokat: Örüljetek ti is – mondja –, mert megtaláltam elveszett drachmámat! –

⁹Ha pedig megtalálta, összehívja barátait és szomszédait, hogy elmondja nekik: 'Örüljetek velem, mert megtaláltam a drachmát, amelyet elvesztettem!'

⁹Ha megtalálta, összehívja barátait és szomszédait és azt mondja nekik: örüljetek velem, megtaláltam elvesztett drachmámat.

⁹És ha megtalálta, egybehívja az ő asszonybarátait és szomszédait, mondván: Örüljetek én velem, mert megtaláltam a drachmát, melyet elvesztettem vala!

⁹És ha megtalálta, összehívja a barátait és a szomszédasszonyait, és így szól: „Örüljetek velem, mert megtaláltam a drachmát, amit elvesztettem.”

¹⁰Ita dico vobis: Gaudium fit coram angelis Dei super uno peccatore paenitentiam agente ”.

¹⁰Mondom nektek, az Isten angyalai is éppígy örülnek majd egy megtérő bűnösnek.”

¹⁰Mondom nektek: hasonló öröm lesz Isten angyalainak színe előtt egy megtérő bűnös miatt.«

¹⁰Mondom nektek: éppen így örülnek majd Isten angyalai egy megtérő bűnösnek.”

¹⁰Ezenképen, mondom nektek, öröme van az Isten angyalainak színe előtt egy bűnös ember megtérésén.

¹⁰Mondom nektek, így fognak örülni Isten angyalai egyetlen bűnös megtérésének.

¹¹Ait autem: “ Homo quidam habebat duos filios.

¹¹Majd így folytatta: „Egy embernek volt két fia.

¹¹Azután így szólt: »Egy embernek volt két fia.

¹¹Aztán tovább folytatta: „Egy embernek két fia volt.

¹¹Monda pedig: Egy embernek vala két fia;

¹¹Azután így folytatta:

– Valakinek volt két fia.

¹²Et dixit adolescentior ex illis patri: “Pater, da mihi portionem substantiae, quae me contingit”. Et divisit illis substantiam.

¹²A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát.

¹²A fiatalabb azt mondta apjának: 'Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!' Erre szétosztotta köztük vagyonát.

¹²A fiatalabb így szólt atyjához: atyám, add ki az örökség nekem járó részét. Az elosztotta köztük vagyonát.

¹²És monda az ifjabbik az ő atyjának: Atyám, add ki a vagyonból rám eső részt! És az megosztá köztük a vagyont.

¹²A fiatalabbik így szólt apjához: „Atyám, add ki nekem a vagyon rám eső részét.” Ő pedig megosztotta köztük javait.

¹³Et non post multos dies, congregatis omnibus, adulescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose.

¹³Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve eltékozolta vagyonát.

¹³Nem sokkal ezután a fiatalabb fiú összeszedte mindenét, elment egy távoli országba, és ott léha étellel eltékozolta vagyonát.

¹³Néhány nap múlva a fiatalabb összeszedte mindenét, elköltözött messze vidékre és kicsapongó étellel eltékozolta vagyonát.

¹³Nem sok nap múlva aztán a kisebbik fiú összeszedvén mindenét, messze vidékre költözék; és ott eltékozolá vagyonát, mivelhogy dobzódva élt.

¹³Néhány nap múlva a fiatalabbik fiú összeszedett mindent, elköltözött messze földre, és ott eltékozolta vagyonát, mert szertelen életet élt.

¹⁴Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse coepit egere.

¹⁴Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett.

¹⁴Miután mindent elpazarolt, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és nélkülözni kezdett.

¹⁴Miután mindenét elpazarolta, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és szűkölködni kezdett.

¹⁴Minekutána pedig mindent elköltött, támada nagy éhség azon a vidéken, és ő kezde szükségét látni.

¹⁴Miután elköltötte mindenét, nagy éhínség támadt azon a vidéken, ő pedig nélkülözni kezdett.

¹⁵Et abiit et adhaesit uni civium regionis illius, et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos;

¹⁵Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni.

¹⁵Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához, aki kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a disznókat.

¹⁵Fogta magát, beszegődött egy polgárhoz azon a vidéken. Az kiküldte tanyájára, hogy őrizze a sertéseket.

¹⁵Akkor elmenvén, hozzá szegődék annak a vidéknek egyik polgárához; és az elküldé őt az ő mezeire disznókat legeltetni.

¹⁵Ekkor elment, és elszegődött egy helybeli polgárhoz, aki kiküldte őt a földjeire disznókat őrizni.

¹⁶et cupiebat saturari de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat.

¹⁶Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki.

¹⁶Szeretett volna jóllakni a disznók eledelével, de abból sem adtak neki.

¹⁶Szívesen megtöltötte volna gyomrát a sertések eledelével, de senki sem adott neki belőle.

¹⁶És kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, a mit a disznók ettek; és senki sem ad vala néki.

¹⁶Szívesen megtöltötte volna a gyomrát azzal az eleséggel, amit a disznók ettek, de senki sem adott neki.

¹⁷In se autem reversus dixit: “Quanti mercennarii patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.

¹⁷Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt.

¹⁷Ekkor magába szállt, és azt mondta: ‘Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én meg itt éhen halok.

¹⁷Akkor magába szállva így bánkódott: hány béres dúskál ennivalóban atyám (házában), én pedig itt éhen veszek!

¹⁷Mikor aztán magába szállt, monda: Az én atyámnak mily sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok meg!

¹⁷Ekkor magába szállt, és ezt mondta: „Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én pedig itt éhen pusztulok!

¹⁸Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi: Pater, peccavi in caelum et coram te

¹⁸Útra kelek, hazamegyek apámhoz és megvallom: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened.

¹⁸Fölkelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened!

¹⁸Fölkelek és atyámhoz megyek. Atyám, mondom neki, vétkeztem az ég ellen és teellened!

¹⁸Fölkelvén elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened.

¹⁸Útra kelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: »Apám, szörnyű bűnt követtem el ellened.

¹⁹et iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercennariis tuis”.

¹⁹Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be.

¹⁹Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be engem!’

¹⁹Arra már nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be.

¹⁹És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam; tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy!

¹⁹Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz. Fogadj be béreseid közé!«”

²⁰Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius et misericordia motus est et accurrens cecidit supra collum eius et osculatus est illum.

²⁰Csakugyan útra kelt és visszatért apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta.

²⁰Föl is kerekedett, és elment apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta.

²⁰Fölkerekedett tehát és visszament atyjához. Atyja már messziről meglátta őt és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, nyakába borult és megcsókolta.

²⁰És felkelvén, elméne az ő atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátá őt az ő atyja, és megesék rajta a szíve, és oda futván, a nyakába esék, és megcsókoltá őt.

²⁰Útra kelt, és elment apjához. Még messze járt, amikor apja meglátta, megesett a szíve rajta, eléje futott, a nyakába borult, és megcsókolta.

²¹Dixitque ei filius: “Pater, peccavi in caelum et coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus”.

²¹Erre a fiú megszólalt: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.

²¹A fiú így szólt hozzá: ‘Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened; már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.’

²¹Atyám, szólt a fiú, vétkeztem az ég ellen és teellened! Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.

²¹És monda néki a fia: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened; és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam!

²¹A fiú ekkor így szólt: „Apám, szörnyű bűnt követtem el ellened. Nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.”

²²Dixit autem pater ad servos suos: “Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calceamenta in pedes

²²Az apa odaszólt a szolgáknak: Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá. Az ujjára húzzatok gyűrűt, és a lábára sarut.

²²Az apa azonban ezt mondta szolgáinak: ‘Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára!

²²De atyja megparancsolta a szolgáknak: Vegyétek elő hamar a legdrágább köntöst és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut lábára.

²²Az atyja pedig monda az ő szolgáinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá; és húzzatok gyűrűt a kezére, és sarut a lábaira!

²²Az apa viszont ezt mondta szolgáinak: „Hozzátok ki hamar a régi ruháit, és öltöztessétek fel! Húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára!

²³et adducite vitulum saginatum, occidite et manducemus et epulemur,

²³Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk,

²³Azután hozzátok elő a hizlalt borjút, vágjátok le, együnk és vigadjunk,

²³Vezessétek elő a hizlalt borjút és öljétek le. Együnk és vigadjunk,

²³És előhozván a hízott tulkot, vágjátok le, és együnk és vigadjunk.

²³Azután hozzátok a hizlalt borjút, vágjátok le! Együnk és vigadjunk,

²⁴quia hic filius meus mortuus erat et revixit, perierat et inventus est”. Et coeperunt epulari.

²⁴hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek.

²⁴mert ez a fiam meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.’ Aztán elkezdtek vigadozni.

²⁴hiszen a fiam meghalt, de föltámadt, elveszett, de megkerült. Erre vigadozni kezdtek.

²⁴Mert ez az én fiam meghalt, és feltámadott; elveszett, és megtaláltatott. Kezdének azért vígadni.

²⁴mert ez a fiam halott volt, és újra életre kelt; elveszett, és megkerült!” És elkezdtek vigadozni.

²⁵Erat autem filius eius senior in agro et, cum veniret et appropinquaret domui, audivit symphoniam et choros

²⁵Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zenészt és a táncot.

²⁵Az idősebb fiú pedig a mezőn volt, és amikor hazatérőben a házhoz közeledett, meghallotta a zenészt és táncot.

²⁵Idősebb fia kinn volt a mezőn. Hazafelé jövet hallotta a muzsikát és a táncot.

²⁵Az ő nagyobbik fia pedig a mezőn vala: és mikor hazajövé, közelgetett a házhoz, hallá a zenét és táncot.

²⁵Az idősebbik fiú a mezőn volt, és amikor hazajövet közeledett a házhoz, meghallotta a zenét és az énekszt.

²⁶et vocavit unum de servis et interrogavit quae haec essent.

²⁶Szolt az egyik szolgnak és megkérdezte, mi történt.

²⁶Odahívott egyet a szolgák közül, és megkérdezte, hogy mi történt.

²⁶Hívta az egyik szolgát és megkérdezte, mi történt.

²⁶És előszólítván egyet a szolgák közül, megtudakozá, mi dolog az?

²⁶Magához hívott egy szolgát, és tudakolta tőle, hogy mi történt.

²⁷Isque dixit illi: "Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit".

²⁷Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, hogy egészségben előkerült – felelte.

²⁷Az így válaszolt neki: 'Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, mivel egészségben kapta őt vissza.'

²⁷Megjött az öcséd, felelte, s atyád leölette a hizlalt borjút, mert egészségben visszakerült.

²⁷Az pedig monda neki: A te öcséd jött meg; és atyád levágatá a hizott tulkot, mivelhogy egészségben nyerte őt vissza.

²⁷Mire a szolga így felelt: „Testvéred jött meg, és apád levágatta a hizlalt borjút, mivel egészségben kapta őt vissza.”

²⁸Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum.

²⁸Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött és kérlelte.

²⁸Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött, és kérlelte.

²⁸Erre az megharagudott és nem akart bemenni. Atyja kijött és kérlelni kezdte.

²⁸Erre ő megharaguvék, és nem akara bemenni. Az ő atyja annakokáért kimenvén, kérlelé őt.

²⁸Ekkor ő haragra lobbant, és nem akart bemenni. De apja kijött, és kérlelte.

²⁹At ille respondens dixit patri suo: “Ecce tot annis servio tibi et numquam mandatum tuum praeterii, et numquam dedisti mihi haedum, ut cum amicis meis epularer;

²⁹De ő szemére vetette apjának: Látod, én annyi éve szolgállok neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy egyet mulathassak a barátaimmal.

²⁹Ő azonban ezt mondta apjának: ‘Lásd, hány esztendeje szolgállok neked, soha meg nem szegtem parancsodat, mégsem adtál nekem soha egy kecskét sem, hogy mulathassak barátaimmal.

²⁹De ő szemére vetette atyjának: nézd, annyi esztendeje szolgállok már neked, soha meg nem szegtem parancsaidat, de te egyetlen gödölyét sem adtál nekem, hogy barátaimmal mulathattam volna.

²⁹Ő pedig felelvén, monda atyjának: Ímé ennyi esztendőttől fogva szolgállok néked, és soha parancsolatodat át nem hágtam: és nékem soha nem adtál egy kecskefiat, hogy az én barátaimmal vígadjak.

²⁹Ő azonban ezt mondta neki: „Látod, hány esztendeje szolgállok neked!? Soha nem szegtem meg parancsodat, és te sohasem adtál nekem még egy kecskét sem, hogy barátaimmal vigadozhassak.

³⁰sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam tuam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum”.

³⁰Most meg, hogy ez a fiad megjött, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, hizlalt borjút vágattál le neki. –

³⁰De amikor megjött ez a te fiad, aki a vagyonodat parázna nőkre költötte, levágattad neki a hizlalt borjút.’

³⁰Most pedig, hogy ez a te fiad, aki vagyonodat parázna nőkre tékozolta, megjött, leöletted a hizlalt borjút.

³⁰Mikor pedig ez a te fiad megjött, a ki paráznákkal emésztette föl a te vagyonodat, levágattad néki a hízott tulkot.

³⁰Amikor pedig megjött ez a te fiad, aki parázna nőkre tékozolta el vagyonodat, levágattad a hizlalt borjút.”

³¹At ipse dixit illi: “Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt;

³¹Az mondta neki: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied.

³¹Ő azonban azt mondta neki: 'Fiam! te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd.

³¹Fiam, válaszolta ő, te mindig velem vagy és mindenem a tiéd.

³¹Az pedig monda neki: Fiam, te mindenkor én velem vagy, és mindenem a tiéd!

³¹Ő azonban így válaszolt: „Fiam, te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd.

³² epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat et revixit, perierat et inventus est” ”.

³²S illet vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült.”

³²De vigadozni és örvendezni kellett, mert ez az öcséd meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.’«

³²Illet, hogy vigadjunk és örvendezzünk, mert a te öcséd meghalt, de föltámadt, elveszett, de megkerült.”

³²Vigadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett, és megtaláltatott.

³²Ünnepelni és örvendezni kellett, mert ez a te testvéred halott volt, és életre kelt; elveszett, és megkerült.”

1.1.3. Behatárolás

A fejezet három epizódból áll, melyeket a megtalálás örömének, és az irgalmasságnak a témája fűz össze. Jézus a Jeruzsálembe vezető útja során együtt étkezik bűnös emberekkel, ami miatt egyesek megszólják őt, s ezért beszéli el az isteni irgalmasságról szóló három példabeszédet (Lk 15,1-3): az elveszett juhról (Lk 15,4-7), az elveszett pénzérméről (Lk 15,8-10), és az irgalmas Atyáról (Lk 15,11-32). Ez utóbbi két példázat csak a Lukács-evangéliumban található meg. Vagyis e három szakasz felöleli az egész fejezetet (Lk 15,1-32)

1.1.4. Szó szerinti üzenet

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

- Isten keresi a bűnös embert, nem hagyja magára, mindent megtesz érte, hogy szabaddá tegye.
- Istennek ez a megrendítő irgalmassága Jézus Krisztusban ragyog fel a legteljesebben.
- Jézus nem mond le a bűnösökről. Közösséget vállal velük, együtt étkezik velük: örül örömüknek, fáj neki a fájdalmuk.
- Istennek ezzel a nagy irgalmával mindenhol, még a leghétköznapiabb élethelyzetekben is találkozhat az ember.

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ (*epi túsz ómúsz áutú*): 'a vállára' (Lk 15,5)

A „vállra” szókapcsolat csupán kétszer jelenik meg az újszövetségi Szentírás oldalain. Egyszer negatív módon, amikor kifejezi azt, hogy egyes farizeusok és írástudók elviselhetetlen, nehéz terheket raknak az emberek vállára (Mt 23,4). A másik alkalommal pedig szemlélteti az elveszett juhát megtaláló pásztor örömét, aki a szerencsétlen bárányt a vállára felteszi (Lk 15,5). Mindkét esetben Jézus ajkán hangzik el ez a kifejezés, amivel arra hívja fel a figyelmet, hogy a terheket nem csupán a másik ember vállára kell pakolni, hanem a saját vállunkra is kell belőle tenni, átvállalni. Míg a súlyt a farizeusok és az írástudók másokra terhelik, addig a jó pásztor a bárányt a maga vállára helyezi. Így válik az emberi „váll” bizonyos értelemben az irgalmas és örömteli együttérzésnek, s a közös tehervállalásnak a jelképévé. Illetve annak a szimbólumává, hogy Isten az irgalmas és megbocsátó szeretetével nem megnyomorít, hanem mindig felszabadít.

συγχαρήτε (*szünkhárete*): 'együtt örülni, örvendezni; örömet megosztani' (Lk 15,6.9)

A kifejezés az evangélisták közül csak Lukácsnál jelenik meg (Lk 1,58; Lk 15,6.9), illetve Pál apostol használja még két levelében (1Kor 12,26; 1Kor 13,6; Fil 2,17-

18). Erzsébettel Keresztelő János születése miatt együtt örülnek a szomszédai és a rokonai (Lk 1,58), illetve a barátok és a szomszédok együtt örvendeznek az elveszett bárányt megtaláló pásztorral, és az elveszett pénzérmét meglelő asszonnyal (Lk 15,6.9). Továbbá Pál hangsúlyozza, hogy az Egyház testében a tagok együtt örülnek akkor, ha az egyik társukat megtiszteltetés éri (1Kor 12,26), illetve maga az apostol együtt örvendezik a filippi hívőkkel (Fil 2,17-18). Végül a szeretethimnuszban azt is megfogalmazza, hogy a szeretet együtt örül az igazsággal (1Kor 13,6).

Tehát a keresztény ember öröme egyrészt az igazságból, vagyis a Jézus Krisztusból fakadó öröm, másrészt pedig a másik embertárs öröme miatti együtt örvendezés. Hiszen az igazi öröm sohasem önző, mert mindig közösségi dimenziója van (vö. Róm 12,15).

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Patrisztikus vonal

2.1.1. Catena Aurea

E heti szakaszunkkal kapcsolatban a következő magyarázatokat adta Nüsszai Szent Gergely:

⁵Ha megtalálja, örömeiben vállára veszi, ⁶hazasiet vele, összehívja barátait és szomszédait: Örüljete ti is – mondja –, mert megtaláltam elveszett bárányomat!

Nüsszai Szent Gergely: Amikor viszont megtalálta a pásztor bárányt, nem büntette meg: Ő nem erőszakkal vezette vissza a nyájhoz, hanem vállaira fektette, gyengéden hordozta és így vitte vissza a nyájhoz.

Tehát azért vette a bárányt a vállára, mert az emberi természet felöltésével hordozta a mi bűneinket is. Amikor megtalálta, visszatért vele a házba, mivel a mi Pásztorunk is visszatért a Mennysországba az emberek megváltása után.

Felhasznált irodalom:

Thomas von Aquin: Goldene Kette oder fortlaufende, ganz aus den Stellen der Kirchenväter und Kirchenschriftsteller bestehende und kunstvoll verbundene Auslegung der vier Evangelien; übers. von Johannes N. Oischinger, 7 Bde., Regensburg 1881-1883

<http://www.catena-aurea.de/ljcpenn24.html>

2.2. Tanítóhivatali vonal

2.2.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

Az elveszett bárány

605 Ez a szeretet nem ismer kivételt. Jézus erre az elveszett bárány példázatának záradékában emlékeztetett: "Ugyanígy mennyei Atyátok sem akarja, hogy egy is elvesszen e kicsinyek közül" (Mt 18,14). Állítja, hogy "életét adja, váltságul sokakért" (Mt 20,28). Ez az utóbbi kijelentés nem leszűkítő értelmű: az emberiség egészét állítja szembe a Megváltó egyetlen személyével, aki odaadja magát, hogy megmentse azt. Az Egyház az Apostolok nyomán tanítja, hogy Krisztus kivétel nélkül minden emberért halt meg: "Nincs, nem volt és nem lesz olyan ember, akiért (Krisztus) ne szenvedett volna".

A tékozló fiú

1439 A megtérés és bűnbánat folyamatát Jézus csodálatosan írja le a "tékozló fiú" példabeszédében, melynek középpontja az "irgalmas Atya": a hazug szabadság káprázata, az atyai ház elhagyása; a végletes nyomorúság, melybe a fiú jutott, miután eltékozolta vagyonát; a mélységes megaláztatás, hogy disznókat kell őriznie, s ami még rosszabb, hogy a disznók eledelével vágyódik jóllakni; elgondolkodás az elveszett javakról; a bűnbánat és az elhatározás, hogy bűnösnek fogja vallani magát atyja előtt; a visszatérés útja; a nagylelkű fogadtatás az atyánál; az atya öröme: mindez a megtérés folyamatának sajátos eleme. A szép ruha, a gyűrű és az ünnepi lakoma annak az új, tiszta, emberhez méltó és örömteli életnek a szimbólumai, mely az Istenhez és az Ő családjának -- ami az Egyház -- ölébe megtérő ember élete. Egyedül Krisztusnak az Atya szeretetének mélységeit ismerő Szíve volt képes Atyja irgalmasságának mélységeit ilyen egyszerűen és szépen kinyilatkoztatni számunkra.

Megtérés

1428 Krisztus meghívása a megtérésre állandóan visszhangzik tehát a keresztények életében. E második megtérés állandó feladat az egész Egyház számára, mely "bűnösöket foglal magába, egyszerre szent és mindig megtisztulásra szorul, ezért szüntelenül a bűnbánat és a megújulás útját járja". E megtérésre törekvés nem pusztán emberi tett. A "töredelmes szív" mozgása ez, melyet a kegyelem vonz és indít, hogy válaszoljon az irgalmas Isten szeretetére, aki előbb szeretett bennünket.

1430 Miként már a Prófétáknál is, Jézusnál a meghívás a megtérésre és a bűnbánatra elsősorban nem a külső cselekedetekre irányul, a "zsákra és hamura", böjtölésre és önmegtagadásokra, hanem a szív megtérésére, a belső bűnbánatra. Enélkül a bűnbánat cselekedetei terméketlenek és hazugok; ezzel szemben a belső megtérés e lelkiület látható jelekkel való kifejezésére sarkall gesztusokban és bűnbánati gyakorlatokban.

1431 A belső bűnbánat az egész élet gyökeresen új iránya, visszafordulás teljes szívből Istenhez, a bűn elhagyása, elfordulás a rossztól, elkövetett gonosz

cselekedeteink megtagadása. Ugyanakkor magában foglalja a vágyat és az elhatározást az élet megváltoztatására, reménykedve az isteni irgalmasságban és bízva az Ő kegyelmének segítségével. A szív e megtérését üdvös fájdalom és szomorúság kíséri, melyet az egyházatyák animi cruciatus-nak, a 'lélek gyötrelmének' és compunctio cordis-nak, a 'szív bánkódásának' neveznek.

1432 Az ember szíve nehéz és megkérgesedett. Istennek az emberbe új szívet kell adnia. A megtérés elsősorban Isten kegyelmének műve, aki megteszi, hogy a szívünk visszatér Őhozzá: "Téríts magadhoz minket, Uram, és mi megtérünk" (Siral 5,21). Isten adja nekünk az erőt, hogy újra tudjunk kezdeni. Amikor a szívünk fölfedezi Isten szeretetének nagyságát, megrendül a bűn szörnyűségétől és súlyától, és kezd félni attól, hogy bűnnel megbántsa Istent és elszakadjon Tőle. Az emberi szív megtér, ha föltekint arra, akit bűneink keresztülszúrtak.

"Tekintsünk Krisztus vérére, és megértjük, mennyire értékes Atyja számára; mert üdvösségünkért kiontva az egész világnak meghozta a bűnbánat kegyelmét."

1435 A megtérés a mindennapi életben a kiengesztelődés gesztusaival, a szegényekkel való törődéssel, a jog és igazság gyakorlásával és védelmével, a hibáknak a testvérek előtti beismerésével, a testvéri feddéssel, az életvitel felülvizsgálatával, a lelkiismeretvizsgálattal, a lelkiezetéssel, a szenvedések elfogadásával, az igazságért elszenvedett üldözés elviselésével történik. A bűnbánat legbiztosabb útja minden nap fölvenni a keresztet, és követni Jézust.

Megtérés szentsége

1465 Amikor a pap a bűnbocsánat szentségét kiszolgáltatja, a jó Pásztor szolgálatát végzi, aki keresi az elveszett bárányt; az irgalmas szamaritánusét, aki bekötözi a sebeket; az atyáét, aki a tékozló fiúra vár és visszatértekor szeretettel fogadja; az igazságos bírót, aki személyválogatás nélkül hoz igazságos és irgalmas ítéletet. Egyszóval a pap Isten bűnös iránti irgalmas szeretetének jele és eszköze.

1423 A megtérés szentségének nevezik amiatt, hogy szentségileg megvalósítja Jézus megtérésre szólító hívását, tudniillik az elhatározást a visszatérésre az Atyához, akitől az ember a bűn által eltávolodott.

Fiúvá fogadtak, örökösök vagyunk

2009 A fiúvá fogadás, amely kegyelemből az isteni természet részeseivé tesz minket, Isten ingyenes igazságossága következtében valódi érdemmel ruházhat föl. Itt a jog kegyelemből fakad, szeretettel teljes jog, amely Krisztus "társörökösévé" és méltóvá tesz "a megígért örökségre, az örök életre". Jócselekedeteink érdeme az isteni jószág ajándéka. "Előbb adatott a kegyelem, most megfizetik az érdemet. (...) Az Ő ajándékai a te érdemeid."

2.2.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: Redemptor hominis

vö. Lk 15,11-32

9. A megváltás misztériumának isteni vonásai

Újra látván a Zsinat tanításának ezt a csodálatos részét, egy pillanatra sem feledkezünk meg arról, hogy Jézus Krisztus, az élő Isten Fia engeszteléssé lett értünk az Atyánál¹ Ő, és egyedül Ő engesztelte meg az Atya örök szeretetét. Tudniillik azt az atyaságot, mely kezdettől fogva megmutatkozott a világ teremtésében, abban, hogy a teremtés egész gazdagságát rábízta az emberre, amikor az embert „kevéssel tette kisebbé az angyaloknál”², „saját képére és hasonlatosságára” teremtette³. Krisztus megengesztelte Istennek azt az atyaságot és szeretetét, melyet az ember visszautasított, megszegve az első szövetséget⁴ és minden következő szövetséget is, melyeket Isten többször is följánlott az embereknek⁵ A világ megváltása – a szeretetnek az a félelmetes misztériuma, melyben megújul a teremtés⁶ – legbensőbb természete szerint az igazság teljessége az emberi szívben: az Egyszülött Fiú szívében, és általa válik lehetségessé mindazok szívének megigazulása, akik az Egyszülöttben öröktől fogva arra lettek rendelve, hogy Isten fiaivá váljanak, és meghívást kapjanak a kegyelemre és a szeretetre⁷. Az a Kálvárián föllállított kereszt, melyen az ember Krisztus Jézus – Szűz Mária édes fia, a Názáreti Józsefnek pedig fogadott fia – „elhagyja” ezt a világot, Isten örök atyaságának egy újabb bizonyága.

¹ Róm 5,11; Kol 1,20

² Zsolt 8,6

³ Ter 1,26

⁴ Ter 3,6-13

⁵ vö. a szentmise IV. kánonja.

⁶ vö. GS 37; LG 48.

⁷ vö. Róm 8,29; Ef 1,8

Mert Isten Krisztusban újra közeledik az emberi nemhez, minden egyes emberhez, kiárasztva rájuk az igazság háromszor szent Lelkét⁸.

Az Atya e kinyilatkoztatása és a Szentlélek kiárasztása által

– melyek eltörölhetetlen pecsétet nyomnak a Megváltás misztériumába – nyer magyarázatot a Kereszt és Krisztus halálának teljes jelentése. A teremtő Isten megváltó Istenként mutatkozik meg, olyan Istenként, aki „hűséges”⁹, tudniillik hűséges az ember és a világ iránti szeretetéhez, melyet már a teremtés napján kinyilvánított. E szeretet nem riad vissza semmitől, amit az igazságosság követel. Isten ezért a Fiát, „aki bűnt nem ismert, értünk bűnné tette”¹⁰. Ha pedig „bűnné tette” Őt, aki teljesen mentes volt a bűntől, azért tette, hogy megmutassa a minden teremtetett dolognál nagyobb szeretetet, amely Ő maga, mert „szeretet az Isten”¹¹. De a szeretet mindennek előtt nagyobb, mint a bűn, mint a teremtmény gyöngesége és esendősége¹², erősebb a halálnál; mindig kész arra, hogy fölemeljen, felejtse, elébe menjen a tékozló fiúnak¹³, hogy megvalósítsa „Isten fiainak megnyilvánulását”¹⁴, akik „az eljövendő dicsőségre” kaptak meghívást¹⁵. A szeretetnek e megnyilvánulását irgalomnak is nevezzük¹⁶; s e szeretet és irgalom megmutatása az emberi történelemben ezt a formát és nevet kapta: Jézus Krisztus.

Szent II. János Pál pápa: Dives in misericordia

Lk 15,3-7; Lk 15,8; Lk 15,11-32

Prédikációinak fő témája az irgalom

15. Jézus ezért tette prédikációinak is egyik fő témájává az irgalmat, hogy bemutassa a jelenvaló Istent, aki Atya, szeretet és irgalom. Amint más témakörökben is szokta, az irgalomról is „parabolákban”, példabeszédekben szól, mivel ez a kifejezési forma jobban föltárja a mondottak természetét. Elegendő emlékeznünk a tékozló fiú,¹⁷ az irgalmas szamaritánus,¹⁸ vagy a gonosz szolga¹⁹ példabeszédére. De ezeken kívül is

⁸ vö. Jn 16,13

⁹ vö. 1Tessz 5,24

¹⁰ 2Kor 5,25; vö. Gal 3,13

¹¹ 1Jn 4,8.16

¹² vö. Róm 8,20

¹³ vö. Lk 15,11-32

¹⁴ Róm 8,19

¹⁵ vö. Róm 8,18

¹⁶ vö. STh. III,46,1,3.

¹⁷ Lk 15,11-32

¹⁸ Lk 10,30-37

számtalan helyet találunk Krisztus tanításában, melyek mindig új módon világítják meg a szeretetet és az irgalmat. Gondoljunk csak a jó pásztorra, aki elmegy, hogy megkeresse az eltévedt bárányt,²⁰ vagy az asszonyra, aki fölforgatja a házat, hogy megtalálja elveszett drachmáját.²¹ Az evangélisták közül Lukács az, aki részletesen kibontja Krisztus tanításának e fejezetét, és ezzel kiérdemelte, hogy művét az „irgalmasság evangéliumának” nevezzük.

Lk 15,11-32

A tékozló fiú példabeszéde

31. Krisztus tanításában az irgalom Ószövetségtől örökölt képe egyszerűbbé és bensőségesebbé válik. Ez leginkább talán a tékozló fiú példabeszédében mutatkozik meg,²² melyben az isteni irgalom lényege szinte tapinthatóan van kifejezve, bár maga az irgalom szó nem fordul elő benne. És ez nemcsak a nyelvhasználatnak köszönhető, mint az ószövetségi könyvek esetében, hanem a hasonlatnak is, amely az atyai szeretet és a tékozló fiú bűnének találkozásában módot ad arra, hogy mélyebben láthassuk az irgalom háttérben rejlő misztériumát.

vö. Lk 15,18

A tékozló fiú hazatérésének igazi oka

35. Végül erre az elhatározásra jut: „Fölkelek, elmegyek atyám házába, és mondom majd: Atyám, vétkeztem az ég ellen és a te színed előtt, és már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek; tégy velem úgy, mint eggyel a béreseid közül”.²³ E szavak élesen jelzik a legfőbb nehézség természetét. Anyagi körülményeinek sanyarú volta, melybe könnyelműsége és vétke miatt jutott, megérezte vele, hogy fiúi méltósága alatt él. Mikor tehát elhatározta, hogy visszatér az atyai házba, és megkéri atyját, hallgassa meg – már nem a fiú, hanem egy akármilyen béres jogán –, kívülről nézve úgy tűnt, hogy a nyomor és az éhség kényszeríti erre; az igazi ok azonban a nagyobb veszteség megértése volt. Mert hogy tulajdon atyja házában béres legyen, ez kétségtelenül nagy szégyen és rangvesztés; a tékozló fiú mégis kész volt elfogadni e megszégyenülést. Pontosán tudta, hogy neki az atyai házban nincs már más joga, csak legfeljebb annyi, mint egy béresnek. Elhatározása mindazon dolgok pontos

¹⁹ Mt 18,23-35

²⁰ Mt 19,12; Lk 15, 3-7

²¹ Lk 15,8

²² Lk 15,11-32

²³ vö. Lk 15,18

ismeretéből fakadt, melyeket megérdemelt, s melyekre az igazságosság szerint joga lehetett. Maga ez a megfontolás bizonyítja, hogy a tékozló fiú lelkiismeretében fölébredt az elveszett méltóság tudata, azé a fiúságé, amelyben atyjával élt. Végül is ilyen érzésekkel indult útnak.

Lk 15,3-6; Lk 15,8; Lk 15,20; Lk 15,32

Az atya örömének forrása

38. Az atya önmaga iránti hűsége – amely hűség már az ószövetségi *hesed* fogalomban benne volt – érzelmileg nagyon telített. Mert ezeket olvassuk: amikor az atya meglátta a házhoz közeledő tékozló fiút, „megindult és hozzáfutva a nyakába borult és megcsókolta”.²⁴ Bizonyára igen nagy megindultsággal cselekedett; ez adja a fiú iránt tanúsított nagylelkűség magyarázatát, mely később a nagyobbik testvért oly nagy méltatlankodásra indította. Márpedig e megindultság okait a pusztá érzelemnél sokkal mélyebben kell keresnünk; az atya ugyanis megérti, hogy valami alapvető jó került el a pusztulást: tulajdon fiának embersége. Mert az örökséget ugyan eltékozolta, embersége azonban biztonságban van, sőt, most újra megtaláltatott. Erről tanúskodnak a szavak, amelyeket az atya a nagyobbik testvérnek mond: „Lakomáznunk és örülnünk kellett, mert ez a testvéred halott volt és életre támadt, elveszett és megtaláltatott”.²⁵ Ehhez járul még az is, hogy a Lukács szerinti evangélium tizenötödik fejezetében ott találjuk az újra megtalált bárány példabeszédét,²⁶ majd az újra megtalált drachmáét.²⁷ Mindkét esetben ki van emelve az öröm, ami a tékozló fiú történetében is jelen van. Az atya önmaga iránti hűsége teljes egészében az elveszett fiú emberségére és méltóságára irányul. Ez a végső magyarázata annak az igen nagy örömnek, melyet a fiú hazaérkezése okozott.

vö. Lk 15,1-10; vö. Lk 15,11-32

Akiknek különösen is szükségük van az irgalmas szeretetre

88. Említettük, hogy az irgalmas szeretet magában foglalja azt az érzékenységet és finomságot, melyet a tékozló fiú példabeszéde,²⁸ valamint az elveszett bárány és drachma hasonlata²⁹ oly szépen bemutat. Ezért az irgalmas szeretetre leginkább azoknak van szükségük, akik egymás közvetlen közelében élnek: a házastársaknak, a

²⁴ Lk 15,20

²⁵ Lk 15,32

²⁶ vö. Lk 15,3-6

²⁷ vö. Lk 15,8

²⁸ vö. Lk 15,11-32

²⁹ vö. Lk 15,1-10

szülőknek és gyermekeknek, a barátoknak; de nem szabad hiányoznia sem a nevelésből, sem a lelkipásztori munkából.

vö. Lk 15,32

Az irgalom az igazságosság legnemesebb formája

93. Így tehát az igazságosság fundamentuma és egész épülete mindig az irgalmasság birodalmának területére épül. Ez azonban az igazságosságnak új jelentést ad, amely a legegyszerűbben és a legteljesebben a megbocsátásban kerül napvilágra. Ugyanis a megbocsátás mutatja meg – az „elégítetlen” és a „fegyvernyugváson” túlmenően, amelyek az igazságosság tartozékai –, hogy szeretetre van szükség ahhoz, hogy az ember megbocsátó tudjon lenni. Ahhoz viszont, hogy a szeretet arca föl tudjon ragyogni, elengedhetetlen, hogy az igazságosság feltételei megvalósuljanak. A tékozló fiú példabeszédét vizsgálva már láttuk ezt a gondolatot: az, aki megbocsát, és az, akinek megbocsátanak, valami alapvető jóban találkozik, ti. abban a méltóságban, amely az ember természetes kincse. Következésképpen ennek a kincsnek nem szabad elvesznie, s őrzéséből, illetve megtalálásából a legnemesebb öröm származik.³⁰

Szent II. János Pál pápa: Laborem exercens

vö. Lk 15,8

A Kinyilatkoztatás a munkáról

116. Az Ószövetség könyveiben sok hivatkozást találunk az emberi munkára s a különféle foglalkozásokra. Szó van például az orvosról,³¹ a gyógyszerészről,³² a kézműves-művészről,³³ az ácsról,³⁴ – ezeket a szavakat a mai vasmunkásokra is átvihetjük –, a fazekasról,³⁵ a földművesről,³⁶ az írástudóról,³⁷ a hajósról,³⁸ az építésről,³⁹ a muzsikusról,⁴⁰ a pásztorról,⁴¹ és a halászlól.⁴² Ismerjük az asszony

³⁰ vö. Lk 15,32

³¹ vö. Sir 38,1

³² vö. Sir 38,4-8

³³ vö. Kiv 31,1-5; Sir 38,21

³⁴ vö. Ter 4,22; Iz 44,12

³⁵ vö. Jer 18,3; Sir 38,29

³⁶ vö. Ter 9,20; Iz 5,1

³⁷ vö. Préd 12,9-12; Sir 39,1-8

³⁸ vö. Zsolt 108,23-30; Bölcs 14,2-3a

³⁹ vö. Ter 11,3; 2Kir 12,12; 22,5

⁴⁰ vö. Ter 4,21

⁴¹ vö. Ter 4,2; 37,3; Kiv 3,1; 1Sám 16,11

munkájáról szóló szép részletet.⁴³ Jézus Krisztus is, amikor példabeszédeket mond Isten országáról, állandóan hivatkozik az emberi munkára: a pásztor,⁴⁴ a földműves,⁴⁵ az orvos,⁴⁶ a magvető,⁴⁷ a családfő,⁴⁸ a szolga,⁴⁹ a gondnok,⁵⁰ a halász,⁵¹ a kereskedő,⁵² és a napszámos⁵³ munkájára. Beszél az asszonyok különféle munkáiról is.⁵⁴ Az Apostolok tevékenységét az aratók⁵⁵ vagy a halászok⁵⁶ kétkézi munkájához hasonlítja, de hivatkozik az írástudók munkájára is.⁵⁷

Szent II. János Pál pápa: Reconciliatio et poenitentia

vö. Lk 15,11-32

4. A SZINÓDUS NÉZŐPONTJA

Ezért minden intézménynek vagy szervezetnek, amely az embernek szolgálni akar és meg akarja menteni alapvető érdekeit, figyelő tekintetét a kiengesztelődésre kell vetnie, hogy annak jelentőségét és horderejét jobban megérthesse, és így le tudja vonni belőle a szükséges és gyakorlati következtetéseket.

De Krisztus Egyháza sem zárkozhat el ez elől. Egy anya odaadásával és egy tanító okosságával buzgón és körültekintően munkálkodik, hogy a szakadás jelei mellett a kiengesztelődés ugyanolyan fontos és jelentős jeleit keresse. Tudatában van annak: számára különös módon adottak a lehetőségek, és a küldetése is kötelezi, hogy a kiengesztelődés igaz és vallásos jellegét úgy hangoztassa, hogy az egység és béke kérdésének lényeges aspektusait jobban megvilágítsa.

⁴² vö. Ez 47,10

⁴³ vö. Péld 31,15-27

⁴⁴ Jn 10,1-16

⁴⁵ vö. Mk 12,1-12

⁴⁶ vö. Lk 4,23

⁴⁷ vö. Mk 4,1-9

⁴⁸ vö. Mt 13,52

⁴⁹ vö. Mt 24,45; Lk 12,42-48

⁵⁰ vö. Lk 16,1-8

⁵¹ vö. Mt 13,47-50

⁵² vö. Mt 13,54

⁵³ vö. Mt 20,1-16

⁵⁴ vö. Mt 13,33; Lk 15,8

⁵⁵ vö. Mt 9,37; Jn 4,35-38

⁵⁶ vö. Mt 4,19

⁵⁷ vö. Mt 13,52

Elődeim szüntelenül hirdették a kiengesztelődést, és az egész emberiséget, minden csoportot, minden emberi közösséget, melyet megosztottnak és meghasonlottnak láttak, kiengesztelődésre szólítottak fel.⁵⁸

Én magam, belső indításra, meggyőződéseim szerint felső sugalmazásra és az egész emberiség kérésére hallgatva kétszer is, bár különböző módon, de mindig ünnepélyesen és hivatásszerűen szoltam a kiengesztelődésről. Először, amikor a VI. püspöki szinódust összehívtam, azután amikor a megváltásunk 1950. évfordulójára hirdetett jubileumi szentév középponti gondolatává tettem.⁵⁹ Amikor a szinodus számára témát kellett kijelölnöm, teljesen egyetértettem számos püspöktestvérem javaslatával, hogy legyen az a *kiengesztelődés*, szoros kapcsolatban a *bűnbánattal*, pontosabban: *kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében*.⁶⁰

A bánat kifejezése és fogalma nagyon összetett. Ha a *metanoiával* kapcsolatban nézzük, amint azt a szinoptikusok használják, akkor a bánat a szív belső megváltozását jelenti Isten szavára, Isten országáért.⁶¹ De a *bűnbánat az életmód megváltoztatását is jelenti*, a szív megtérésével összhangban. Ebben az értelemben a „*bűnbánattartás*” kiegészül „*a bűnbánat méltó gyümölcseinek termésével*”.⁶² Az ember egész létmódja beletartozik ebbe, kész állandóan a jobbra. A *bűnbánat* csak akkor igazi és hatékony, ha *cselekedetekben és magatartásban valósul meg*. Ebben az értelemben a keresztény szóhasználatban a bűnbánat *aszkezisnek* mondható, mely az ember meghatározott és mindennapi erőfeszítése Isten kegyelmi segítségével; életét elveszti Krisztus akarata szerint, hogy azt valóságosan megnyerhesse,⁶³ a régi embert levetkőzi, hogy az újat felölthesse,⁶⁴ mindent legyűr, ami testi, hogy a lelki érvényesüljön, a földiek helyett a

⁵⁸ A *Pacem in terris* enciklika, mely XXIII. János lelki végrendelete volt (lásd AAS 55 [1963] 257-304) gyakran szerepel mint „szociális dokumentum”, máskor mint „politikai üzenet”, és az is, ha ezeket a fogalmakat egész terjedelmükben nézzük. Ez a pápai tanítás - megjelenése után több mint húsz évvel, úgy tűnik - valójában nemcsak a nemzetek és népek együttélésének stratégiája, hanem hangsúlyozottan a legfőbb értékeket idézi, melyek nélkül a béke a földön csak ábránd marad. Eme értékek egyike az emberek közötti kiengesztelődés; olyan téma, melyre XXIII. János sokszor utalt. Ami VI. Pált illeti, elegendő emlékeztetni az 1975. évi szentév ünneplésére szóló felhívását az egész Egyházhhoz és mindenkihez e világban. A „megújulás és a kiengesztelődés” legyen ennek a fontos jubileumi évnek középponti gondolata. Nem szabad erről megfeledkezniük a katechetikai intézeteknek sem, melyeknek feladatuk a jubileumi év elmélyítése.

⁵⁹ „Ez különösen nehéz idő: most minden kereszténytől megköveteli a hivatása, hogy Istennel, az Atyával minél mélyebben engesztelődjék ki Jézus Krisztusban” - így írtam abban a bullában, amelyben a rendkívüli jubileumi szentévet meghirdettem „csak akkor érik el egészen és igazán céljukat, ha új lendülettel mindenki a kiengesztelődés szolgálatába áll, nemcsak Krisztus tanítványai között, hanem minden ember között”. *Aperite portas Redemptori* bulla 3: AAS 75 (1983) 93

⁶⁰ A szinodus témája pontosabban: kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében.

⁶¹ Mt 4,17; Mk 1,15

⁶² Lk 3,8

⁶³ Mt 16,24-26; Mk 8,34-36; Lk 9,23-25

⁶⁴ Ef 4,23

*mennyeiekre tör,*⁶⁵ ahol Krisztus van.⁶⁶ A bűnbánat tehát *fordulat, mely a szívtől indítva a cselekedetekre irányul* és átfogja a keresztény ember egész életét.

Mindezekben az értelmezésekben a *bűnbánat* szorosan kapcsolódik a *kiengesztelődéshez*, mert az „Istennel és önmagunkkal való kiengesztelődés” megköveteli, hogy legyőzzük azt a gyökeres törést, melyet a bűn okozott. Ez csak belső fordulatban vagy *változásban* történhet, mely a mindennapi élet bűnbánati cselekményeiben nyilvánul meg.

A szinódus első dokumentuma a *lineamenta* ('vázlat') azért készült, hogy kijelölje a témát, és néhány alapvető szempontot kiemeljen. Ez lehetővé tette az egész világon az egyházi közösségeknek, hogy két éven át foglalkozzanak ezzel a mindenkit érdeklő kérdéssel – a bűnbánattal és a kiengesztelődéssel. Alkalmat kaptak, hogy átgondolják, és ebből a keresztény élethez és apostolkodáshoz új erőt merítsenek. A szinódus közvetlen előkészítéseként tovább mélyítették a kérdést, és az *Instrumentum laborisban* ('fogalmazvány') a püspököknek és munkatársaiknak kellő időben megküldtük. Végül a szinódusi atyák azok segítségével, akik a szinódusra meghívást kaptak, mély felelősségtudattal tárgyalták ezt a témát és vele kapcsolatban számos különböző kérdést. A vitákból, egyező véleményekből, tüzetes és alapos tanulmányokból és kutatásokból összeállt egy nagyértékű kincs, mely a záróokmányban, a *Propositiones*-ban ('javaslatok') nyert lényeges és világos összefoglalást.

A szinódus nem siklott át a kiengesztelődés ama részletein sem, melyek bármi módon alkalmasak a feszültségek enyhítésére és az ellentétek megoldására, a kisebb és nagyobb szakadások leküzdésére és az egység visszaállítására. De főként azon fáradozott, hogy az egyes feszültségeket vizsgálva felfedezze azt a rejtett közös gyökeret, azt az ősi kiengesztelődést, mely minden emberi szívben és tudatban, minden ilyen ügyben a kiengesztelődés forrása lehetne.

A kiengesztelődés dolgában, bármilyen mértékben válik az szükségessé, az Egyház rendelkezik azzal a különös és sajátos adománnyal, hogy egészen le tudjon nyúlni a kiengesztelődés legmélyebb eredetéhez. Küldetésének lényegéből ered, hogy kötelessége egészen a gyökerekig, a bűn okozta legmélyebb sebig lenyúlni, azt gyógyítani, és egyúttal a kiengesztelődést ott kezdeni, amely azután minden más és

⁶⁵ 1Kor 3,1-20

⁶⁶ Kol 3,1

további kiengesztelődés alapja lehet. Ez volt az Egyház szándéka, és ezt fejtette ki a szinódus.

Erről a kiengesztelődésről beszél a Szentírás, amikor arra buzdít minket, hogy minden erőnkkel erre törekedjünk,⁶⁷ de figyelmeztet is, hogy az az Isten irgalmas adománya az ember számára.⁶⁸ Az egész emberiség üdvtörténete, de az egyeseké is, mindig a kiengesztelődés története, melyben Isten, mert ő Atya, emberré lett Fiának vére és keresztye által a világot önmagával kiengesztelte, és így megteremtette a kiengesztelődött új családját.

Szükséges a kiengesztelődés, mert előzőleg törés támadt a bűn miatt, melyből a meg hasonlítás további formái keletkeztek az ember bensejében és környezetében. Tehát, hogy a kiengesztelődés teljes legyen, szükségszerűen a bűn legmélyebb gyökereitől kell megszabadulnunk. Így a *megtérés és bűnbánat* szoros egységet alkotnak. Lehetetlen a kettőt szétválasztani, vagy az egyikről szólva a másikat elhallgatni.

A szinódus egyidejűleg szólt az egész emberiségnek és minden egyes személynek benső megtéréséről, Istenhez való visszatérésről; ezzel ki akarta fejezni, hogy nincs emberi egység, hacsak szívében mindenki meg nem változik. *A személyes megtérés az emberek közötti egyetértés szükséges útja.*⁶⁹

Ha az Egyház a kiengesztelődés jóhírét hangoztatja, és meghív arra, hogy a szentségek útján meg is valósítsuk, akkor valóban prófétai módon cselekszik: megmutatja az ember gonoszságának szennyes forrását, megmutatja a meg hasonlítás okát, és felkelti a reményt, hogy legyőzhetőek a feszültségek és a szakadások. Így minden területen egyetértésre és békére juthatunk. Ez az emberiség minden közösségének vágya.

Az Egyház megkezdene egy gyűlölettől és erőszaktól terhelt történelmi kor átalakítását a szeretet civilizációjává. Mindenkinek felajánlja az evangélium szentségi

⁶⁷ „Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki az Istennel!” 2Kor 5,20

⁶⁸ „Ezen felül dicsekszünk is az Istenben Urunk, Jézus Krisztus által, aki megszerezte nekünk a kiengesztelődést” Róm 5,11; Kol 1,20

⁶⁹ A II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozta: „Azok a sarkalatos egyensúlyhibák, amelyekkel a modern világ küszködik, tulajdonképpen azzal az alapvetőbb egyensúlyhiánnyal függnek össze, amely az ember szívében gyökerezik. Sok ellentétpár ugyanis magában az emberben küzd egymással. Az ember, mint teremtmény újra meg újra megtapasztalja a maga korlátait, vágyaiban azonban korlátatlannak és egy magasabbrendű életre elhivatottnak érzi magát. Sokféle érték vonzza egyszerre, és mindig válasz-tani kénytelen közöttük, nem egyről pedig egészen le kell mondani. Ráadásul, mert esendő és bűnös, gyakran cselekszi azt, amit nem akarna tenni, amit pedig szeretne, nem teszi meg. Az ember így benső meg hasonlításban van önmagával, ez pedig a társadalomban is számtalan súlyos ellentét forrása.” *Gaudium et spes*, 10

elveit ahhoz az ősi kiengesztelődéshez, amelyből minden további kiengesztelő magatartás és cselekvés – közösségi téren is– megvalósulhat.

Erről a kiengesztelődésről, mint a megtérés gyümölcseről, szól ez az apostoli irat. Mert amiként az előző három püspöki szinóduson történt, a résztvevő atyák munkájuk eredményét ismét átadták Róma püspökének, az egyetemes Egyház pásztornak, a püspöki kollégium fejének, a szóban forgó szinódus elnökének. Hivatalom terhes és hálás feladataként vettem át a szinódus bőséges gazdagságát, hogy abból merítsek anyagot a *kiengesztelődés és bűnbánat* tárgyában egy tanító és lelkipásztori íráshoz, melyet Isten népéhez intézek.

Az első részben szólok az Egyházról: hogyan tölti be küldetését az emberi szívek megtérésében, ember és Isten, ember és embertestvére, ember és az egész teremtett világ a kiengesztelődésben. A második részben rámutatok minden sebzettség és szakadás gyökerére, okára: a bűnre, mindenekelőtt Istenhez való viszonyunkban. Végül felajánlom azokat az eszközöket, amelyek az Egyház révén lehetővé teszik a teljes kiengesztelődést Isten és ember között, következésképpen az emberek számára egymás között is.

Az okmány, melyet most átadok a híveknek, vagy azoknak is, akik érdeklődve és őszinte szívvel fogadják, legyen kötelességszerű válasz a szinódusnak hozzám intézett kérésére. De ez – az igazság és az igazságosság szerint – magának a szinódusnak a munkája. E lapok tartalmilag a szinódus távolabbi és közelebbi előkészületeiből, a *lineamentából*, a szinódus állásfoglalásából és az egyes munkacsoportok eredményéből, de főként a 63 *javaslatból* származnak. Ez a gyümölcse az atyák közös munkájának, kikhez még a keleti egyház képviselői is csatlakoztak, kiknek teológiai, spirituális és liturgikus öröksége oly gazdag ebben a témakörben is. Továbbá a szinódus titkárságának *tanácsa* két fontos ülésen összefoglalta a lezárult szinódus eredményeit és irányvonalait, elkészítette a témák vázlatát, melyek legmegfelelőbbnek látszanak ehhez a dokumentumhoz. Hálás vagyok azoknak, akik ebben a munkában részt vettek. Küldetésünk tudatában közzé akarjuk tenni mindazt, amit a szinódus oktatási és lelkipásztori kincseiből hasznosnak látunk a mai idők minden embere számára, történelmünk csodálatos, de nehéz napjaiban.

Ezt a nagyon fontos dolgot el kell végeznünk, amikor még sokak szívében él a szentév emléke, mely teljesen a bűnbánatnak, megtérésnek és kiengesztelődésnek szolgálatában állt. Ez a buzdító irat, melyet püspöktestvéreimnek és a velük közösen

munkálkodó papoknak, diakónusoknak, mindkét nembeli szerzeteseknek és valamennyi hívőnek, férfiaknak és nőknek egyaránt most átadok, szolgáljon nekik segítségül személyes hitük gyarapodására és elmélyítésére. Legyen kovász, mely feléleszti az emberek szívében a békét és a testvériséget, a reményt és az örömet. Legyen érték, mely az evangéliumból fakad; melyet elfogadunk átéljük, melyet napról napra életté váltunk Máriával a mi Urunk Jézus Krisztus anyjával, aki által Isten mindent kiengesztelt önmagával.⁷⁰

Lk 15,8-10; Lk 15,18-21

13. AZ EMBER DRÁMÁJA

János apostol írja: „Ha azt állítjuk, hogy nincsen bűnünk, saját magunkat vezetjük félre, és nincsen meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, akkor Isten – mivel jó és igazságos – megbocsátja bűneinket, és minden gonoszságtól megtisztít minket.”⁷¹ Ezek a kinyilatkoztatott szavak, melyek az Egyház hajnalán hangzottak el, minden emberi megfogalmazásnál jobban eligazítanak minket a bűn kérdésében, mely szorosan összefügg a kiengesztelésről elmondottakkal. A bűn problémáját antropológiai síkon érintik, mint ami igaz az emberről, de ugyanakkor isteni síkon a bűn az isteni szeretet valóságát mutatja, mely igazságos, nagylelkű és hűséges. Főként a megbocsátásban és a megváltásban nyilvánul meg. Ezért írhatja le ugyanaz a Szent János apostol nem sokkal később ezeket a szavakat: „Ha szívünk vádol minket valamivel, az Isten fölötte áll szívünknek.”⁷²

Az Istenhez való visszatérés ebben áll, és ez elengedhetetlen kezdete is: *saját bűneinket elismerni*, magunkba mélyedve ezekre reflektálni, *önmagunkat bűnösnek vallani*. Be kell látnunk, hogy bűnre hajlók vagyunk és képesek vagyunk vétkezni. Ez volt Dávid példaszerű tapasztalata, aki miután „az Úr szeme előtt rosszat cselekedett”, Náthán próféta vádjára⁷³ felkiáltott: „Gonoszságomat beismerem, bűnöm előttem lebeg szüntelen. Egyedül teellened vétettem, ami színed előtt gonosz, azt tettem.”⁷⁴ Egyébként Jézus a tékozló fiú szájába a következő szavakat adja: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened”.⁷⁵

⁷⁰ Kol 1,19

⁷¹ 1Jn 1,8

⁷² 1Jn 3,20; lásd ennek idézetét az 1984. márc. 14-én tartott kihallgatáson mondott beszédemben; Insegnamenti VII. 1. 1984, 683

⁷³ vö. 2Sám 11-12

⁷⁴ Zsolt 51,5

⁷⁵ Lk 15,18-21

Az Istennel való kiengesztelődés azzal kezdődik és végződik, hogy világosan és egyértelműen elfordulok az elkövetett bűntől. Ez feltételezi és magában foglalja a *bűnbánatot* a szó szoros értelmében: megbánni, a megbánás külső jelét adni, a bűnbánó konkrét magatartását felvenni, aki az Atyához visszavezető útra indul. Általános törvény ez, melyet mindenkinek követnie kell a maga sajátos helyzetében. A bűnről és megtérésről szólva nem állhatunk meg elvont kifejezéseknél.

A bűnösnek abban az állapotában, amelyben nem tud megtérni bűneinek elismerése nélkül, a kiengesztelődés egyházi segítsége mindig rendelkezésére áll, mely kimondottan a bűnbánatra irányul, azaz az embert önismeretre vezeti⁷⁶, hogy szakítson a gonosszággal, megújuljon az Istennel való barátságban, helyreállítsa a belső rendet, visszatérjen az Egyházhoz. Az Egyház és a hívek körén túl a megtérésre szóló felhívás és a bűnbánatra való segítség minden embernek szól, mert mindenki rászorul a megtérésre és a kiengesztelődésre.⁷⁷

A bűnbánat eme szolgálatának megfelelő elvégzéséhez a hit világánál kell látnunk⁷⁸ a bűn következményeit. Ti. hogy a bűn az oka a meghasonlásnak és a szakadásnak minden embernél, nemcsak belül, hanem egész életterében is: a családban és környezetében, hivatásában és társaságában, amint azt gyakran a tapasztalat is bizonyítja. Ennek bibliai képe a bábeli torony története.⁷⁹ Miközben építeni akarták az egység jelét, az emberek végül is még jobban eltávolodtak egymástól, mint kezdetben: összezavarodtak nyelvükben, egymás között meghasonlottak, képtelenek voltak egyetértésre és közösségre.

Miért végződött ilyen rosszul ez az ambiciózus törekvés? Miért fáradoztak hiába az építők?⁸⁰ Mert az emberek a kívánt egység jelét és biztosítékát csupán saját kezük munkájában vélték megtalálni, és Isten segítségéről megfeledkeztek. A munkának és a közösségi életnek csak horizontális dimenzióját nézték, ügyet sem vetve a vertikális dimenzióra, amely által ők Istenben, Urukban és Teremtőjükben gyökereztek volna, és Feléje, útjuk végső célja felé törekedtek volna.

Elmondhatjuk, hogy a mai ember drámája, minden idők emberének drámája bizonyos mértékben hasonlít Babel tragédiájához.

⁷⁶ „Conoscimento di se”, ahogyan Sziénai Katalin gyakran írja; Lettere, Florenz 1970. I. 3. old.; Il Dialogo della divina Provvidenza, Rom 1980.

⁷⁷ vö. Róm 3,23-26

⁷⁸ vö. Ef 1,18

⁷⁹ vö. Ter 11,1-9

⁸⁰ vö. Zsolt 127,1

vö. Lk 15,4-6

29. „AKINEK MEGBOCSÁTJÁTOK BŰNEIT”

Az első alapvető igazságot az Ószövetség és az Újszövetség szent könyveiből ismerhetjük meg: Isten irgalmas és megbocsátó. Teljes ellentétben azzal az előítéllettel, mely az Ószövetség Istenét szigorúnak és megtorlónak állítja be, a zsoltáros és a próféták tanításában Isten leggyakoribb jelzője, hogy irgalmas. A zsoltárok között egy terjedelmes bölcsességi ének a kivonulás hagyományaihoz visszanyúlva elmondja, hogy Isten milyen jóakarattal bánt népével. A maga emberszabású ábrázolásmódjában is Istennek ezen cselekedetei az ószövetségi megnyilatkozásokban a legkifejezettebb módon szólnak Isten irgalmasságáról. Legyen elegendő a következő versek idézése: „Bűneiket mégis elengedte, nem pusztította el őket. Újra meg újra fékezte haragját, nem zúdította rájuk indulata árját. Gondolt rá, hogy csak testi lények, olyanok, mint a fuvallat, amely eloszlik és nem tér vissza.”⁸¹

Amikor az idők teljességében Isten Fia jött mint bárány, *aki elveszi a világ bűneit*,⁸² úgy jelent meg, mint akinek hatalma van⁸³ a bűnöket megítélni és megbocsátani,⁸⁴ aki nem azért jött, hogy elítéljen, hanem hogy megbocsásson és gyógyítson.⁸⁵

Ezt a teljhatalmat a bűnök megbocsátására Krisztus a Szentlélek által átadta egyszerű embereknek is, akik maguk is ki voltak téve a bűn cselvetéseinek, az apostoloknak: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, akinek nem bocsátjátok meg, nem nyer bocsánatot.”⁸⁶ Ez az evangéliumnak egyik legcsodálatosabb újdonsága! Ő ezt a teljhatalmat úgy adta az apostoloknak – ahogyan azt az Egyház kezdettől fogva értelmezte –, hogy ez átadható az utódoknak, azoknak, akik maguktól az apostoloiktól kapják a küldetést és a megbízást az evangélium hirdetésére és Krisztus megváltói munkájának folytatására.

Itt mutatkozik meg teljes nagyságában annak személye, aki a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására hatalmat kapott, akit a legrégibb szóhasználatlalt gyóntató atyának neveztek.

⁸¹ Zsolt 78,38

⁸² vö. Jn 1,29; Iz 55,7.12

⁸³ vö. Jn 5,27

⁸⁴ vö. Mt 9,2-7; Lk 5,18-25; 7,47-49; Mk 2,3-12

⁸⁵ vö. Jn 3,17

⁸⁶ Jn 20,22; Mt 18,18; lásd azt is, mi Péterre vonatkozik, Mt 16,19. Isaak von Stella egyik prédikációjában hangsúlyozza Krisztusnak a teljes egységét az ő Egyházával a bűnök bocsánatakor: „Semmit sem bocsáthat meg az Egyház Krisztus nélkül, és Krisztus semmit sem akar megbocsátani az Egyház nélkül. Az Egyház csak a bűnbánónak bocsáthat meg, azaz annak, akit Krisztus megérintett, és Krisztus nem nyújt bocsánatot annak, aki az Egyházat megveti.” Sermo 11 (In dominica III post Epiphaniam, 1) PL 194, 1729

A pap, a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója – akár szentmisét mutat be az oltárnál, akár más szentséget szolgáltat ki – „Krisztus személyében” cselekszik. Krisztus, aki a pap által jelen van, és általa a bűnbocsátás titkát gyakorolja, úgy jelenik meg, mint az emberek testvére;⁸⁷ mint irgalmas, hűséges és együttérző főpap;⁸⁸ mint pásztor, ki kész az elveszett bárányt megkeresni;⁸⁹ mint orvos, ki gyógyít és erősít;⁹⁰ mint az egyedüli tanító, ki az igazságot oktatja és Isten útjait mutatja;⁹¹ mint élők és holtak bírāja,⁹² aki az igazság és nem a látszat szerint ítél.⁹³

Ez a szolgálat a legnehezebb és a paptól a legtöbb okosságot igényli; a legfáradtságosabb és legsúlyosabb, de egyúttal a legszebb és vigasztalással teljes. Éppen ezért – és a szinódus sürgető felhívására – sohasem szűnnek meg püspök- és paptestvéreimet buzdítani ennek a szolgálatnak hűséges és gondos betöltésére.⁹⁴ A hívővel kapcsolatosan, ki lelkét bizonyos félelemmel és bizalommal tárta fel, a gyóntató nagy feladata, hogy bűnbánatra és emberi kiengesztelődésre vezesse. Neki kell a hívők gyengéit és botlásait felismernie, értékelnie kell a jóra törekvését és az azért való fáradozást. A gyóntató szítsa fel a gyónó szívében a Szentlélek tüzeit, és adjon neki feloldozást, melyet csak az Isten adhat. Ünnepelje az Istennel, az Atyával való kiengesztelődést, amint azt a tékozló fiú története leírja. A bűnétől megtisztult embert a papnak fel kell vennie az egyházi közösségbe, és atyailag határozottan bátorítva és barátságosan figyelmeztetnie kell: „többé ne vétkezzél”.⁹⁵

Ennek a szolgálatnak betöltéséhez a gyóntatónak feltétlenül rendelkeznie kell *különös emberi képességekkel*, ezek: okosság, diszkréció, megkülönböztető képesség, szelíd határozottság és jóság. Továbbá szüksége van komoly és alapos, nem töredékes, hanem teljes és harmonikus felkészültségre a teológia különböző területein, a pedagógiában, a pszichológiában, az elbeszélgetés módszereiben. Mindenekfölött Isten szavának élő ismeretére van szüksége, valamint arra, hogy át is tudja adni. De még szükségesebb, hogy ő maga mély és valóban lelki életet éljen. Hogy másokat a keresztény tökéletesség útjára vezessen, *először* magának a gyóntatónak kell ezen az úton járnia, és inkább cselekedettel, mint szavakkal bizonyítania, hogy járatos az

⁸⁷ vö. Mt 12,49; Mk 3,33; Lk 8,20; Róm 8,29: „az elsőszülött a sok testvér között”

⁸⁸ vö. Zsid 2,17; 4,15

⁸⁹ vö. Mt 18,12 és köv; Lk 15,4-6

⁹⁰ vö. Lk 5,31

⁹¹ vö. Mt 22,16

⁹² vö. ApCsel 10,42

⁹³ vö. Jn 8,16

⁹⁴ vö. a Szent Péter bazilika penitenciárusaihoz és megváltásunk jubileumi évének zárásakor a gyóntató atyákhoz intézett beszédet (1984. júl. 9-én): L'Osservatore Romano, 1984. júl. 9. 10.

⁹⁵ Jn 8,11

imaéletben, az evangélium teológiai és erkölcsi erényeinek gyakorlásában, Isten akaratának engedelmes elfogadásában, az Egyház szeretetében és a tanítóhivatal követésében.

Az emberi adottságok, a keresztény erények és a lelkipásztori képesség kívánt értékeit nem szerezhethjük meg rögtönzéssel vagy erőfeszítés nélkül. A bűnbánat szentségének szolgálatára minden papnak már a szemináriumban kell előkészülnie a dogmatika, az erkölctan, a lelkipásztorkodástan tanulásával; de foglalkoznia kell az embertudományokhoz tartozó tárgyakkal is: a dialógusok módszerével, lelkipásztori eszmecserékkel. Továbbá be kell őt vezetni a gyóntatás tapasztalataiba, és abban továbbra is támogatni kell. Állandó tanulással kell fáradoznia önmaga tökéletesítésén és korszerű továbbképzésén. Mekkora értéket nyerne az Egyház kegyelemben és az igazi lelki élet kiáradásában, ha minden pap azzal törődne, hogy sem hanyagságból, sem más ürüggyel el ne mulassza a hívekkel való találkozást, és mindezekon túl: sohase menjen előkészület vagy az elengedhetetlen emberi feltételek, lelki és lelkipásztori követelmények megléte nélkül a gyóntatószékbe!

Nem mulaszthatom el, hogy ne emlékezzem meg tiszteletteljes csodálattal a gyóntatószék kivételes apostolairól: Nepomuki Szent Jánosról, Vianney-i Szent Jánosról, Cafasso Szent Józsefről és Castelnouvói Szent Lipótról, hogy csak a legismertebbeket említsem, kiket az Egyház fölvelt a szentek sorába. De ki akarom fejezni tiszteletemet a megszámlálhatatlanul sok ismeretlen gyóntató iránt, akiknek oly sok lélek köszönheti az üdvösségét. Mellettük álltak megtérésükkor, mellettük álltak a bűn és kísértés elleni harcukban, segítették lelki előrehaladásukat és megszentelődésüket. Nem vonakodom kimondani, hogy a nagy szentek is általában ezekből a gyóntatószékekből jöttek; és a szentekkel együtt az Egyház lelki öröksége és a kultúra virágzása és az Egyház virágzása is, amelyet áthatott a Szentlélek! Tisztelet övezi ezeknek a testvéreknek a csapatát, kik nap nap után a bűnbánat szentsége révén a kiengesztelődés művén dolgoztak és ezután is dolgozni fognak!

vö. Lk 15,17-21

31. NÉHÁNY ALAPVETŐ MEGFONTOLÁS

Az említett igazságok, melyeket a szinódus nyomatékosan és világosan felidézett és a *javaslatokban* összefoglalt, a következő hittani véleményekbe summázhatók, mely összegzés ezután alkalmas arra, hogy a bűnbánatról szóló valamennyi katolikus tanítás megfelelően csoportosítható legyen:

I. Meggyőződéssel állítható: a keresztény ember számára *a bűnbánat szentsége a szabályos útja* annak, hogy a keresztség után elkövetett súlyos bűneire bocsánatot és feloldozást nyerjen. Bizonyos, hogy a Megváltó és az Ő üdvözítő ténykedése nincs semmiféle szentségi jelhez kötve, mintha az üdvtörténetben ezek bármikor és bárhol a szentségen kívül nem volnának hatékonyak. De a hit iskolája szerint ugyanez a Megváltó úgy akarta és úgy rendelkezett, hogy a hit egyszerű és drága szentségei legyenek azok a megszokott és hatékony eszközök, melyek által a megváltó erő kiárad és hatékonná válik. Ezért ostobaság és merészség önkényesen mellőzni a kegyelem és az üdvösség eszközeit, melyeket az Úr határozott meg; a mi esetünkben: ha valaki bocsánatot akar nyerni ama szentség nélkül, melyet Krisztus épp a bűnök bocsánatára rendelt. A liturgia zsinat utáni megújulása semmiképpen sem engedi meg, hogy bárki ebben az ügyben áltassa magát, vagy bármit is megváltoztasson. Az Egyház szándéka szerint ennek sokkal inkább segítenie kell rajtunk, hogy *új lendülettel* tudjunk új lelkülethez jutni, hogy jobban megértsük a bűnbánat szentségének természetét; hogy eljussunk ennek a szentségnek olyan vételéhez, mely hitből és nem félelemből, de különösen bizalomból ered. Járuljunk gyakran ehhez a szentséghez, hogy az Úr irgalmas szeretete öleljen át minket!

II. A második elv *arra a személyre vonatkozik, aki fogadja ezt a szentséget*. Ősi hagyomány alapján ez a szentség *bírói tevékenység*. De ez az eljárás olyan bíróság előtt zajlik, melyet inkább az irgalmasság jellemez, nem a szigorú igazságosság, így emberi bírósághoz csak „analóg” módon hasonlítható.⁹⁶ A bűnös mint a bűnnek kiszolgáltatott teremtmény beismeri bűneit és bűnösségét; kötelezi magát, hogy ellentmond a bűnnek, küzd ellene, elfogadja a gyóntató által *kirótt büntetést*, és megkapja a feloldozást.

Ha mélyebben megfontoljuk ennek a szentségnek a jellegét, az Egyház tudatában nem csupán bírói jellegű, hanem *gyógyító rendeltetésű* is. Ez következik abból a tényből, hogy az evangéliumokban Krisztus gyakran orvosként jelenik meg,⁹⁷ és az Ő megváltó tevékenységét a legősibb keresztény időktől gyógyításnak nevezték. „Gyógyítani akarok, nem vádolni” – mondotta Szent Ágoston épp a bűnbánati

⁹⁶ A Trienti Zsinat visszafogott kifejezést használ: „a bírósági eljárásnak egy módja” (Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae Kap 6: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973, 707 (DS 1685), hogy így hangsúlyozza a világi bíráskodástól való különbözőségét. Az új bűnbánati szertartás is ezt mutatja: Nr. 6b és 10a.

⁹⁷ vö. Lk 5,31: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek” - azzal a befejező megállapítással: „Én azért jöttem, hogy a bűnösöket hívjam: tartsanak bűnbánatot”; Lk 9,2: „És azután elküldte őket, hogy hirdessék az Isten országát és gyógyítsák meg a betegeket.” Krisztusnak, mint orvosnak a képe, új, mély benyomást keltő fényben tűnik fel, ha kapcsolatba hozzuk „Jahve Szolgájának” alakjával, kiről Izaiás könyve prófétai módon szól: „Betegségeinket ő hordozta és magára vette fájdalmainkat” és „az Ő sebei által gyógyultunk meg”. (Iz 53,4 és köv.)

lelkipásztori feladatról.⁹⁸ És hála a gyónás gyógyító hatásának, a bűntől sebzett ember nem esik kétségbe.⁹⁹ Ezért e szentség szertartása a gyógyító jelleget emeli ki,¹⁰⁰ melyre a mai ember különösen fogékony. Az Egyház a bűnben nem csupán eltévelyedést lát, hanem emberi gyöngeséget és esendőséget.

Ha ezt a szentséget mint az irgalom ítélőszékét nézzük vagy a lelki gyógyítás helyének tekintjük, mindkettő megköveteli a bűnös belső életének ismeretét, hogy meg lehessen őt ítélni, fel lehessen oldozni, el lehessen igazítani és meg lehessen gyógyítani. Ezért követeljük meg a bűnöstől az őszinte és teljes bűnbevallást. Ez nem csupán aszketikus okokból történik (alázatosság gyakorlása, önmagunk elítélése), hanem a szentség lényegéhez tartozik.

III. A harmadik bizonyosság, amelyre rá akarok mutatni, azokra a *tényekre és cselekedetekre* vonatkozik, melyeket a bűnbocsátás és ennek szentségi jelei megkívánnak. Ezek egy része a gyónó *tevékenységéhez* tartozik. Ezek, bár különböző jelentőségűek, de részben elengedhetetlenek az érvényességhez, a teljességhez és az eredményességhez.

Egyik elengedhetetlen követelmény mindenekelőtt, hogy a *gyónó lelkiismerete* helyesen képzett és világos legyen. Senki sem juthat igazi bűnbánathoz, ha nem tudja belátni, hogy a bűn ellentmond az erkölcsi normáknak, melyek legbensőbb lényegében gyökereznek;¹⁰¹ ha nem ismeri el, hogy személyesen és felelősen ilyen ellentétbe került; amíg „ez bűn” helyett azt nem mondja: „én vétkem”; amíg el nem ismeri, hogy a bűn a lelkiismeretében okozott törést, mely egész létét megrendíti és őt Istentől és felebarátaitól elválasztja. Az a szentségi jel, mely ilyen világos lelkiismerethez vezet, hagyományosan mint *lelkiismeret-vizsgálat* szerepel. Ez semmiképpen sem aggódó pszichológiai önmegfigyelés, hanem figyelmes és nyugodt szembesülés a belső erkölcsi törvénnyel, az evangélium normáival, ahogyan azokat az Egyház élénk adja; igen, magával Krisztussal, aki életünk tanítója és eszményképe, és a mennyei Atyával, aki minket tökéletességre és üdvösségre hívott.¹⁰²

⁹⁸ Ágoston, Sermo 82, 8: PL 38, 511

⁹⁹ vö. Ágoston, Sermo 352, 3. 8-9: PL 39, 1558 és köv.

¹⁰⁰ vö. Ordo Paenitentiae, 6c

¹⁰¹ Már a pogányok is felismerték az „isteni” erkölcsi normák létét - mint Sophokles (Antigone 450-460) és Aristoteles (Rhetor. I. könyv, fejezet 15, 1375 a-b). Ezek „mindig” érvényesek és az ember szívébe mélyen be vannak írva

¹⁰² A lelkiismeret eme szerepéről lásd 1984. márc. 14-i általános kihallgatási beszédet: Insegnamenti VII. 1 (1984) 683

A gyónó számára lényeges a *bánat*, mellyel világosan és határozottan elveti magától az elkövetett bűnt. Ez együtt jár azzal a feltétellel, hogy többé nem követi el.¹⁰³ Isten iránti szeretetből, mely a bánat révén újjáéled. Az így értelmezett bánat a kezdete és középpontja a megtérésnek, az evangéliumi *metanoiának*, mely az embert Istenhez *visszavezeti*, mint a tékozló fiút az atyjához, és amelynek a bűnbánat szentségében megvan a látható jele, amelyet a kevésbé tökéletes bánat is kiteljesít. „A szívnek ettől a tökéletes bánatától függ a valódi bűnbocsánat.”¹⁰⁴

Miközben rámutattam mindarra, amit az Egyház az Isten szava szerint a *bánatról* tanít, úgy vélem, ki kell emelnem ennek a tanításnak egy mozzanatát, hogy jobban megértsük és szem előtt tarthassuk. Nem ritkán a *megtérést és a bánatot* csak olyan szempontból nézzük – ami kétségtelen követelmény –, hogy az önmehtagadást követeli: azaz kétségkívül megkívánja az életmód megváltoztatását. De jó arra is gondolnunk, és ki kell emelnünk, hogy a *bánat és a megtérés* az Isten szentségéhez való közeledést jelenti, belső igaz voltunk visszanyerését, melyet a bűn lerombolt. A legmélyünket érintő szabadulás önmagunktól, és ezért az elveszett öröm visszaszerzése, a megváltottság örömének visszaszerzése,¹⁰⁵ melyet korunk legtöbb embere már nem is tud kellőképpen értékelni.

Így érthető, hogy az Egyház a kereszténység kezdete óta, amikor még Krisztussal és az apostolokkal szoros kapcsolatban volt, a bűnbánat szentségi jegyei közé sorozta a *bűnök bevallását*. Ez oly jelentős volt, hogy a bűnbánat szentségét évszázadok óta és most is rendszerint csak *gyónásnak* nevezik. A személyes bűnök bevallása mindenekelőtt azért szükséges, mert a szentség kiszolgáltatójának, *amennyiben bíró*, meg kell ítélnie a bűnök súlyosságát és a bánat őszinteségét, és *mint orvosnak* ismernie kell a beteg állapotát, hogy kezelni és gyógyítani tudja. De a személyes bevallásnak *mint jelnek* is van értelme: ez a bűnös és a közvetítő Egyház találkozása a gyóntató személyében, jele bűnössége elismerésének Isten előtt és az Egyház előtt, és annak is jele, hogy Isten színe előtt világosan látja önmagát. A bűnbevallás nem szorítható le egyfajta pszichológiai önszabadításra akkor sem, ha megfelel ama hivatalos és természetes igénynek, hogy az ember feltárja önmagát valaki előtt, ami az emberi szív igénye is. Ez liturgikus cselekmény, drámaian

¹⁰³ vö. Trienti Zsinat, Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, Cap. IV, De contritione: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, ed. cit, 705 (DS 1676-1677). Köztudomású, hogy a bűnbánat szentségének felvételéhez elegendő az attritio, azaz a kevésbé tökéletes bánat, mely inkább félelemből fakad, mint szeretetből; a Szentlélek hatására, kiben a megtérő bűnös részesül, az attritióból contritio lesz, mert a bűnbánat szentsége a gyónót, ki helyes beállítottsággal jön, segíti a szeretetből való meg-térésre: lásd Trienti Zsinat 705 (SD 1678)

¹⁰⁴ Ordo Paenitentiae, 6a

¹⁰⁵ vö. Zsolt 51,14

ünnepélyes, alázatos és megfontolt. A tékozló fiú gesztusa, ki visszatért az atyához, aki őt békecsókkal fogadja, a hűség és erősség gesztusa, egy gesztus, melyben az ember a bűnön túl a megbocsátó irgalomra bízta magát.¹⁰⁶

Így érthető, hogy a *bűnvallomásnak* mindig egyéninek kell lennie, és nem történhet közösségileg, hiszen a bűn maga is legmélyebben személyes történés. Ugyanakkor a bűnbevallás kiszakítja bizonyos értelemben a szív titkát, és ezzel kiemeli egyéni területéről, közösségi jellegét feltárja, mert a gyóntató személyében az egyházi közösség, melyet a bűn megsértett, a megtérő bűnöst a feloldozás révén visszafogadja közösségébe.

Egy másik lényeges eleme a bűnbánat szentségének a gyóntatóra vonatkozik, amennyiben az bíró és orvos, Isten képviselője, aki a visszatérőt felkarolja és megbocsát neki: és ez a *feloldozás*. A szavak, amelyekben ezt megadja, a gesztusok, melyek ezt kísérik, régen és ma is – az új *Ordo Paenitentiae* szerint – egyszerűek és súlyos jelentőségűek. A szentségi forma: „Én feloldozlak téged...”, valamint a kereszt jele igazolja, hogy a bűnbánó és megtérő bűnös *ebben a pillanatban* találkozik Isten hatalmával és irgalmával. Ez az a pillanat, amikor a gyónó számára válaszként megjelenik a Szentháromság, hogy bűnét eltörölje és ártatlanságát visszaadja, részesül Krisztus szenvedésének, halálának és feltámadásának erejében, mert „az irgalom erősebb a bűnnél és a megbántásnál”, amint azt a *Dives in misericordia* kezdetű enciklikámban kifejtettem. A bűn elsősorban Istent sérti – „tibi soli peccavi” –, és csak Isten tud megbocsátani. Ezért a papnak, a megbocsátás szolgájának feloldozása, jóllehet maga is bűnös, minden feloldozáskor Isten beavatkozásának hatékony jele, nemkülönben a lelki halálból való feltámadásnak, mely annyiszor történik, ahányszor kiszolgáltatják a bűnbánat szentségét. Csak a hit biztosít minket arról, hogy *abban a pillanatban* minden bűnt eltöröl és megbocsát. Üdvöztőnk titokzatos műve.

Az *elégtétel* a bűnbánat szentségének záró eleme, ez tetézi be. Némely országban azt, amit a gyónónak a bocsánat és feloldozás után tennie kell, *penitenciának* nevezik. Mi a jelentősége ennek az *elégtételnek* vagy *penitenciának*, mit eredményez? Bizonyos, hogy nem a feloldozás és a megbocsátás ára, mert semmiféle emberi érték nem fejezheti ki Krisztus kiontott vérének gyümölcsét. Az *elégtétel* eredménye, mely egyszerű és csekélyke, de ki kell fejeznie azt, amit jelent – jelzi néhány dolog

¹⁰⁶ A bánat eme alapvető vonásairól a következő általános kihallgatásokon szóltam: 1982. máj. 19-én, Insegnamenti, V, 2 (1982) 1758 és köv. 1979. febr. 28-án, Insegnamenti, II (1979) 475-478; 1984. márc. 21-én, Insegnamenti, VII, 1 (1984), 720-722. Ezeken kívül szóltam az egyházi előírásokról a bűnbánat szentsége kiszolgáltatásának helyéről és a gyóntatószékről (can. 964. § 2. és 3.)

mérhetetlen értékét: jele annak a mérhetetlen *elkötelezettségnek*, amelyre a keresztyén ember a szentségben vállalkozott, azaz jele egy új élet kezdésének. (Ezért az elégtétel nem szorítkozhat egyes imaformulákra, hanem ki kell terjednie az Isten tiszteletére, a felebaráti szeretetre, az irgalmasság cselekedeteire és a jóvátételre is.) Azt a gondolatot fejezi ki, hogy a bűnös, aki bocsánatot nyert, képes arra, hogy az ő testi-lelki önmegtagadásával, melyeket ő maga ró ki magára, egyesüljön Krisztus szenvedésével, mely neki a bocsánatot megszerezte. Az elégtételnek emlékeztetnie kell arra, hogy a gyónóban a feloldozás után még ott marad a bűnnek a nyoma, ott vannak a bűn okozta sebek, a szeretet tökéletlensége, a lelki képességek gyöngülése. Ezekben megmarad a bűn csírája, amely ellen mindig küzdeni kell. Ez az értelme az igénytelen, de komoly elégtételnek.¹⁰⁷

IV. A bűnbánat szentségével kapcsolatban még röviden *néhány más, fontos, meggyőző dologra* kell rámutatnunk.

Mindenekelőtt meg kell értenünk, hogy nincs más, ami bensőségesebb és személyesebb lehet, mint ez a szentség, mert ebben a bűnös egyedül áll Isten előtt bűnével, bánatával, bizalmával. Senki sem helyettesítheti bánatában, és senki sem kérhet bocsánatot helyette. A bűnös teljesen egyedül marad bűnével. Ez látható drámai módon Káinnál, kinek a bűn „az ajtaja előtt állt”, ahogyan a Teremtés könyve oly kifejezően mondja, és jelen van abban a bélyegben is, melyet homlokára kapott.¹⁰⁸ De ez látható Dávid esetében is, kit Nátán próféta dorgál;¹⁰⁹ vagy a tékozló fiú történetében, aki, mikor rádöbben helyzetére, melybe az atyjával való szakítás révén jutott, lélekben elhatározza, hogy visszatér hozzá:¹¹⁰ mindez kizárólag egy ember és az Isten dolga. De nem tagadható a szentség közösségi jellege sem, hiszen az egész – a küzdő, a szenvedő, a győzedelmes – Egyház segítségére siet a bűnbánónak, és ismét visszafogadja őt keblébe, annál inkább, mert bűne az egész Egyházat sértette és sebezte. A pap, mint a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója hivatalánál fogva tanúja és képviselője ennek az egyházi közösségnek. Ez a két nézőpont kiegészíti egymást: természeténél fogva egyedi, jellegét tekintve közösségi. A bűnbánat szentségének ez a fejlődő és megújított szemlélete jut kifejezésre az *Ordo Paenitentiae*-ben, melyet VI. Pál adott ki. Ebben megkísérli kiemelni a szentség kiszolgáltatásának fontosságát és ünnepélyességét.

¹⁰⁷ Röviden foglalkoztam ezzel a témával az 1984. márc. 7-én tartott általános kihallgatáson: Insegnamenti, VII, i (1984) 631-633

¹⁰⁸ vö. Ter 4; 7,15

¹⁰⁹ vö. 2Sám 12

¹¹⁰ vö. Lk 15,17-21

V. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a megbocsátás legdrágább gyümölcse az Istennel való kiengesztelődésben rejlik, ez kiteljesedik a tékozló és visszatérő fiú szívének titkában és minden egyes gyónóban. Menten hozzá kell tennünk, hogy ez a kiengesztelődés Istennel maga után vonja a kiengesztelődés egyéb formáit is, amelyek még más sebeket is gyógyítanak. A gyónó, ki bocsánatot nyert, kiengesztelődik legmélyebb énjében önmagával, miáltal visszanyeri belső igaz voltát; kiengesztelődik testvéreivel, akiket megbántott és megsértett; kiengesztelődik az Egyházzal és az egész teremtett világgal. Ennek megéléséből fakad a gyónóban a szertartás végén az Isten iránti hála a kapott irgalmasságért, melyhez az Egyház is hozzásegítette.

Minden gyóntatószék kiemelt és áldott hely, ahonnan a szakadások felszámolása után egy kiengesztelődött ember, egy kiengesztelődött világ születik!

VI. Szívemen fekszik *még egy mondanivaló*, mely reánk, papokra vonatkozik, kik nem csupán kiszolgáltatói vagyunk a bűnbánat szentségének, hanem annak áldásaiból mi is részesülhetünk és kell is részesülnünk. A papok lelki és lelkipásztori élete, de a laikusoké és a szerzeteseké is, attól függ, hogy milyen gyakran és milyen tudatosan járulnak a bűnbánat szentségéhez.¹¹¹ Az Eucharisztia és a többi szentségek szolgálata, a lelkipásztori buzgóság, a hívekkel való törődés, a testvérekkel való közösség, a püspökkel való együttműködés, az imaélet, sőt egész papi mivoltunk súlyos kárt szenved, ha akár hanyagságból, akár más okból elmulasztjuk a rendszeres, valódi hittel és összeszedetten végzett szentgyónásunkat. Ha egy pap már nem járul a bűnbánat szentségéhez, vagy azt nem helyesen végzi, az hamar megmutatkozik *papi életében és munkájában*, és a közösség is észreveszi, amelynek pásztora.

Hozzáfűzöm még, hogy a pap csak úgy lehet jó és eredményes szolgálója a bűnbánat szentségének, ha ő maga is merít a kegyelemnek és szentségnek ebből a forrásából. Mint papok személyes tapasztalatunk alapján is állíthatjuk, hogy gyóntatói szolgálatunkat annál áldásosabban tudjuk végezni, minél inkább törekszünk szentgyónásunkat rendszeresen és jól felkészülve elvégezni. A mi ilyen irányú tevékenységünk sokat fog veszíteni hatékonyságából, ha bármely okból lemondunk arról, hogy mi is jó gyónók legyünk. Ez hozzátartozik ennek a nagy szentségnek *belső logikájához*. Ez a szentség meghív minket, Krisztus papjait, hogy megújult figyelemmel törődjünk saját személyes gyónásunkkal.

¹¹¹ vö. Presbiterorum Ordinis 18.

A személyes tapasztalatnak kell ösztönöznie minket, hogy a bűnbánat szentségének szolgálatát, melyre papságunk által, lelkipásztori hivatásunk által testvéreinknek el vagyunk kötelezve, *mindig* gondosan és hűségesen, türelemmel és buzgón lássuk el. Ezért fordulok ezzel az apostoli buzdítással a világ minden papjához, különösen püspök testvéreimhez és minden plébánoshoz azzal a sürgető kéréssel, hogy minden erővel fáradozzanak e szentség gyakori vételén, minden megfelelő eszközzel keressenek új utakat, hogy testvéreinket minél nagyobb számban elvezessük „ehhez a kegyelemhez, mely adatott nekünk” és az egész világnak a bűnbánatban és kiengesztelődésben Istennel Krisztusban.

vö. Lk 15,17

26. A KATEKÉZIS

Azon a tág területen, melyen az Egyháznak a dialógus révén teljesítenie kell küldetését, *a bűnbánat és a kiengesztelés* lelkipásztori tevékenysége az Egyház tagjai felé fordul, elsősorban e két egymástól különböző de egymást kiegészítő valóságról szóló hitoktatással, melynek a szinódus atyái is nagy jelentőséget tulajdonítottak, és javaslataikban is kiemelték: a bűnbánatot és a kiengesztelődést. Elsőként tehát a katekézist kell alkalmazni.

Ennek a nagyon időszerű ajánlásnak a mélyén egy igen alapvető feltétel rejlik: a *lelkipásztori* szempont nem állhat szemben a *tanítással*, sem a pasztoráció nem tekinthet el a tanítás tartalmától, amelyből életet kap és erőt merít. Ha az Egyház „az igazság oszlopa és alapja”,¹¹² s anyaként és tanítóként küldetett ebbe a világba, hogyan mellőzhetné az igazság tanítását, mely az élethez vezető utat mutatja?

Az Egyház pásztoraitól elsősorban a *kiengesztelődésről* szóló katekézist várnak. E katekézis csak azon a szentírási, különösen újszövetségi tanításon alapulhat, hogy a megváltó és kiengesztelő Jézus Krisztusban meg kell újítani a szövetséget Istennel; s hogy ennek fényében és e közösség és barátság kiszélesítéseként, ki kell békülni a felebaráttal még még akkor is, ha ezért az áldozatot meg kell szakítanunk.¹¹³ Jézus gyakran hangoztatja a testvéri kiengesztelődést, például amikor felhív, hogy annak, ki megütötte egyik arcunkat, tartsuk oda a másikat is, és aki elvette ruhánkat, adjuk oda köntösünket is.¹¹⁴ A megbocsátás parancsát még élesebben fejezi ki azzal, hogy mindenki olyan mértékben részesül bocsánatban, amilyen mértékkel ő bocsát meg

¹¹² 1Tim 3,15

¹¹³ vö. Mt 5,23-24

¹¹⁴ vö. Mt 5,38-40

másoknak;¹¹⁵ olyan bocsánatról van itt szó, mely az ellenségre is vonatkozik;¹¹⁶ olyan bocsánatról, mely hetvenszer hétszer,¹¹⁷ azaz minden korlátozás nélkül kötelez. Ilyen feltételek mellett csak az evangéliumi lelkiület érvényesülhet, csak úgy jöhet létre kiengesztelődés az egyes személyek, családok, közösségek, népek és nemzetek között. A Szentírásnak a megbocsátásra vonatkozó kijelentéseiből természetesen eljutunk egy *teológiailag meghatározott katekézishez*, mely felhasználhatja a pszichológia, a szociológia és a humán tudományok elemeit is, ha ezek alkalmasak arra, hogy megvilágítsanak egyes helyzeteket, problémákat, és így a hallgatókat vagy olvasókat konkrét döntésekre ösztönözzék.

Az Egyház papjaitól elvárjuk továbbá a *bűnbánat katekézisét*. Kell, hogy ennek is a Szentírás legyen a forrása. Ez az üzenet a bűnbánatban mindenekelőtt a *megtérés értékét* hangsúlyozza. Ezzel a szóval próbáljuk fordítani a görög *metanoia*¹¹⁸ fogalmát, melynek jelentése a lelkiület *megváltoztatása*, hogy *Isten felé fordulhasson*. Különbözik ez a két alapeleme a tékozló fiú történetének: a magába szállás¹¹⁹ és az elhatározás, hogy visszatér atyjához. A megtérés eme elsődleges lelkiülete nélkül nincs kiengesztelődés. A katekézisben ezt konkrét fogalmakkal és megfelelő szavakkal kell szemléltetnünk, melyek a különböző korosztályok, a különböző kulturális, etikai és szociális igényeknek megfelelnek.

Ez az első értéke a bűnbánatnak, amely egy másodikban folytatódik: a „*megtérés*” annyit is jelent mint „*bűnbánat*”. A *metanoiának* ezt a két jelentését látjuk abban az útmutatásban, melyet Jézus adott: „Ha testvéred... megbánja, bocsáss meg neki. Ha hétszer vétkezik is naponta ellened, és hétszer fordul hozzád azzal, hogy 'bánom', bocsáss meg neki.”¹²⁰ A jó hitoktató megmutatja, hogy a bánat – ugyanúgy, mint a megtérés – távolról sem csak felületes érzés, hanem a lélek valóságos megváltozását jelenti.

A bűnbánat harmadik értéke abban a változásban jelentkezik, mely az előző magatartást – a megtérést és bánatot – külső jelekben is nyilvánítja: *bűnbánatot tart* a lélek. Ez jól felismerhető a *metanoiában*, ahogyan azt Jézus előfutára a szinoptikus szövegében használja.¹²¹ A *bűnbánattartással* az egyensúly és harmónia, melyet a bűn romba döntött, visszaáll, ha ez az embernek áldozatába is kerül.

¹¹⁵ vö. Mt 6,12

¹¹⁶ vö. Mt 5,43

¹¹⁷ vö. Mt 18,21

¹¹⁸ vö. Mk 1,4-14; Mt 3,2: 4,17; Lk 3,8

¹¹⁹ vö. Lk 15,17

¹²⁰ Lk 17,3

¹²¹ vö. Mt 3,2; Mk 1,4; Lk 3,3

Olyan korban, mint amilyenben mi élünk, nagyon nehéz átfogó és jól alkalmazott katekézist adnunk a bűnbánatról, mert az uralkodó magatartás és gondolkodásmód nyíltan ellentétben áll a fentebb hangoztatott három értékkel. A ma emberének sokkal nehezebb – mint előzőleg bármikor – elismernie saját egyéni hibáit és olyan elhatározásra jutnia, hogy azokat felülvizsgálja és új útra térjen. Nehezebbre esik kimondania: „sajnálom” avagy „fájlalom”. Ösztönösen és ellenállhatatlanul visszautasít mindent, aminek áldozati jellege van a bánat területén, mely az elkövetett bűn jóvátételére irányul. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy az *Egyház elégtételi fegyelme* nem csekély kárára van a keresztények belső életének és az egyházi közösségnek. Bár az utóbbi időben könnyítettek rajta, sokat veszített kisugárzó erejéből. Gyakran csodálkoznak a nem keresztények, hogy Krisztus tanítványai mily csekély jelét adják a valódi bűnbánatnak. Magától értetődően, a keresztény bűnbánat csak akkor valódi, ha szeretetből és nem csupán félelemből fakad; ha komolyan törekszik arra, hogy a „régiből” megfeszítse, hogy Krisztus erejéből megszülethessen az „új ember”; ha Krisztust mint példaképet követi, ki, noha ártatlan volt, a szegénység és türelem útját választotta, a lemondását és – mondhatjuk – a bűnbánatát.

Az Egyház pásztoraitól továbbá elvárjuk – amint a szinódus is emlékeztet rá – a *lelkiismeretről és annak formálásáról szóló oktatást*. Ez is nagyon időszerű téma, ha fontolóra vesszük, hogy ez a benső szentély, a személyiség legbensőbb pontja, a lelkiismeret, mennyire ki van téve a mai kultúra támadásainak; mennyire meg van terhelve, próbára van téve, össze van zavarva és el van homályosítva. A lelkiismeretre vonatkozó okos hitoktatásra értékes útmutatást találhatunk az egyházatyáknál, a II. vatikáni zsinat teológiájában, különösen két dokumentumban: „Az egyház és a mai világ”¹²² és a „Vallásszabadságról”¹²³ zsinati dokumentumokban. Ugyanígy VI. Pál pápa gyakran foglalkozott a lelkiismeret természetével és szerepével a mi életünkben.¹²⁴ Az ő nyomát követve nem szalaszthatunk el semmiféle alkalmat, hogy ne szóljunk erről a nagyon fontos elemről, mely az ember nagyságát és méltóságát adja.¹²⁵ Ez „az erkölcsi érzék képesít minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni jó és rossz között... mintegy belső szem, a lélek meglátó ereje, mely lépteinket a jó útjára vezérel”. Ugyanakkor alá kell

¹²² Gaudium et spes, 8, 16, 19, 26, 41, 48.

¹²³ Dignitatis humanae, 2. 3. 4.

¹²⁴ vö. többek között az általános kihallgatásokon elhangzott beszédekből: 1973. márc. 28.: Insegnamenti, XI, 1973, 294 és köv.; 1973. aug. 8.: uo. 772 és köv.; 1973. nov. 7.: uo. 1054 és köv.; 1974. márc. 13.: Insegnamenti, XII, 1974, 230 és köv.; 1974. márc. 8.: uo. 402 és köv.

1975. febr. 12.: Insegnamenti, XIII, 1975, 154 és köv. 1975. ápr. 9.: uo. 209 és köv.

1977. júl. 13.: Insegnamenti, XV, 1977, 710 és köv.

¹²⁵ vö. II. János Pál, Úrangyala, 1982. márc. 17. Insegna-menti V. 1. 1982, 860.

húznom a keresztény lelkiismeret kialakításának fontosságát, nehogy emberi személyiséget rombolóerővé váljak, hanem szentéllyé, ahol Isten feltárja nekünk a valódi jót.¹²⁶

A hívek elvárják az Egyház pásztoraitól, hogy a kiengesztelődés más fontos pontjairól is szóljanak:

– *a bűntudatról*, mely – mint már mondtuk – mai világunkban elsatnyult.

– *a kísértésről és a kísértésekről*: „maga Jézus Krisztus, az Isten Fia hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt”¹²⁷ akarta, hogy a Gonosz megkísértse,¹²⁸ így akarta megmutatni, hogy miként Ő, tanítványai is ki vannak téve a kísértésnek, és azt is, milyen magatartást tanúsítsanak a kísértés idején. Annak, aki az Atyát kéri, hogy erején felül ne kísértessék¹²⁹ és ne essék kísértésbe,¹³⁰ annak, aki a bűnre való kísértésnek nem teszi ki magát, a kísértés ténye nem azt jelenti, hogy már vétkezett, hanem inkább alkalom a hűségben való növekedésre és a következetes életvitelre alázatosságban és éberségben.

– *a bűjtről*, mely régi és újabb formáiban is a megtérés és a bűnbánat jele, továbbá a bűjttel saját személyünkben meghalunk, hogy Krisztust, a keresztre feszítettet öltsük magunkra, és szolidárisak legyünk az éhezőkkel és szenvedőkkel.

– *az alamizsnáról*, mely a tényleges élő szeretet eszköze, amellyel megosztjuk azt, amink van, azokkal, akik a szegénység terhe alatt sínylődnek.

– *a belső kapcsolatról*, mely le tudja győzni a világ minden ellenzékét; Isten és az emberek között megvalósítja a barátságot, hiszen ez az Egyház eszkatológikus célja.

– *a konkrét körülményekről*, melyek között a kiengesztelődés megvalósulhat (a családban, a polgári társadalomban, a szocialista rendszerekben), és főként a *négy kiengesztelődésben*, melyek négy alapvető szakadást orvosolnak: kiengesztelődés Isten és ember között, önmagunkkal, testvéreinkkel és az egész teremtet világgal.

Az Egyház nem hagyhatja ki – anélkül hogy lényeges küldetéséhez tartozó tanítást súlyosan el ne torzítaná –, azt a négy témát melyeket a hagyományos egyházi

¹²⁶ vö. II. János Pál beszéde az 1983. aug. 17-i általános kihallgatáson, 1-3, Insegnamenti, VI. 2, 1983, 256.

¹²⁷ Zsid 4,15

¹²⁸ vö. Mt 4,1-11; Mk 1,12 és köv; Lk 4,1-13

¹²⁹ vö. 1Kor 10,13

¹³⁰ vö. Mt 6,13, Lk 11,4

szóhasználatban az ember végső dolgainak nevezünk: a halált, az ítéletet, a poklot és a paradicsomot. Egy olyan kultúrában, mely az embereket be akarja zárni többé-kevésbé sikeres földi életük kereteibe, az Egyház pásztoraitól megkívánják azt a tanítást, amely a hit erejével megnyitja és megvilágítja a halálon túli jövőendő életet. Túl a halál titokzatos kapuján kirajzolódik az örök boldogság, az Istennel való barátság, avagy a tőle való elszakadás büntetése. Csak ebben az eszkatológikus távlatban érthetjük meg a bűn igazi mértékét, és érez indíttatást az ember a bűnbánatra és a kiengesztelődésre.

A buzgó és találékony lelkipásztorok ne mulasszák el soha, hogy ráleljenek e hitoktatás széles skálájú, változatos lehetőségeire. Természetesen számítanak a kultúrák és a hitbeli képzettség különbségei. Ilyen alkalmat adnak: a Szentírás olvasása, a szentmisék, a többi szentségek szertartásai, sőt maga a körülmény is, amelyek között ezeket ünnepeljük. Erre a célra más lehetőségek is kihasználhatók: prédikáció, olvasmányok, viták, találkozások, hittani továbbképzések stb. – amint azt sok helyen csinálják. Itt különösen hangsúlyozzuk *a régi missziós napokat*, melyek a hitoktatásban oly jelentősek voltak. Ha ezeket napjaink igényéhez igazítanók, a hitbeli nevelésnek manapság is alkalmas eszközei lehetnének. Ez vonatkozik a bűnbánatra és a kiengesztelődésre is.

Tekintettel a megtérésen alapuló kiengesztelődés nagy jelentőségére az emberi kapcsolatokban, a társadalmi együttélés minden területén (a nemzetközi kapcsolatokat is beleértve), az Egyház tanításában nem nélkülözheti *a szociális problémák feltárását* sem. Elődeink időszerű és világos tanítása, különösen XIII. Leóé, kinek nevéhez a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúciójának nagyon sok megállapítása fűződik, továbbá több püspöki konferencia, mely saját országa különböző kérdéseire keresett megoldást – ezek együttesen a tanítás széleskörű és jól megalapozott rendszerét adták az emberi társadalom sokrétű követelményeiről. Ez vonatkozik egyénekre, családokra, különböző területeken létesült csoportokra és egy olyan társadalom felépítésére, mely megfelel az erkölcsi törvénynek és a civilizáció alapkövetelményeinek.

Az Egyháznak ez az útmutatása természetesen Isten szavát tükrözi, mely szól az egyes ember jogairól és kötelezettségeiről, de a családról és a közösségről is. Továbbá szól a szabadság értékéről, az igazságosság dimenzióiról, a szeretet elsőségéről, az emberi személy méltóságáról, a közösség javáról, melyhez a politikának és a gazdasági életnek alkalmazkodnia kell. A tanítóhivatal szociális tanainak alapvető elvei (törvényei), melyek erősítik és feltárják az emberi értelem és a

népek lelkiismeretének általános törvényeit, adják nagymértékben a szociális konfliktusok békés megoldásának és a mindenre kiterjedő kiengesztelődésnek a reményét.

Szent II. János Pál pápa: Redemptoris missio

vö. Lk 15,3-32

Krisztus visszaállította az Országot

13. A Názáreti Jézus beteljesítette Isten tervét. Miután a Jordánban János megfürdette és látható alakban leszállt rá a Szentlélek, kinyilvánította messiási küldetését: bejárta Galileát, „hirdette Isten országának evangéliumát: 'Betelt az idő, elérkezett az Isten országa, tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!'" (Mk 1,14-15; vö. Mt 4,17; Lk 4,43). Isten országának hirdetése és visszaállítása az Ő küldetése: „Ez a küldetésem” (Lk 4,43). De itt többről van szó: maga Jézus a „jó hír”, amint azt küldetésének kezdetén, a názáreti zsinagógában hangsúlyozta, amikor önmagára vonatkoztatta Izaiás szavait a Fölkentről, kit Isten küldött (vö. Lk 4,14-21). Mert Ő a „jó hír”, Krisztusban egy az üzenet, amit hirdetnek és aki hirdet; benne azonos a hirdetés, a cselekvés és a megvalósulás. Ereje, cselekvése hatásának titka abban a teljes azonosságban rejlik, ami közte és a hirdetése között fönnáll: az új hírt hozta nem csupán azzal, amit mondott vagy cselekedett, hanem azzal, ami Ő maga.

Jézus tevékenységét leírták azokkal az utakkal kapcsolatban, amelyeket hazájában tett. Küldetésének színtere húsvét előtt Izraelre korlátozódik. Jézus mégis döntően újat hozott. Az eszkatologikus valóság nem tevődik a világ végére, hanem már közel van, és megkezdődött megvalósulása. Isten országa közel van (vö. Mk 1,15), kérnünk kell, hogy jöjjön el (vö. Mt 6,10). Hatékony jelei a hit szemével felismerhetők, ilyenek a csodák (vö. Mt 11,4), a démonok kiűzése (vö. Mt 12,25-28), a Tizenkettő kiválasztása (vö. Mk 3,13-19), a szegényeknek hirdetett evangélium (vö. Lk. 4,18). Jézusnak a pogányokkal való találkozásából kitűnik, hogy az Országba való bejutás a hit és a megtérés útján, és nem egyszerűen egy néphez való tartozással lehetséges.

Az ország, amely Jézussal kezdődik, Isten Országa. Jézus maga nyilvánította ki, hogy ki az az Isten, akit Ő bizalmasan „Abbá”-nak, Atyának szólított (vö. Mk 14,36). Isten, különösen ahogyan a hasonlatokban megjelenik (vö. Lk 15,3-32; Mt 20,1-6), minden ember gondja-baja iránt nyitott: Ő szerető Atya, telve szeretettel és irgalommal, aki megbocsát, és ingyen adja a kért kegyelmet.

Szent János írja, hogy Isten a szeretet (vö. 1Jn 4,8-16). Minden ember arra kapott meghívást, hogy nyíljék meg az előtt az irgalmas szeretet előtt, amellyel Isten szereti őt. Az Ország olyan mértékben fog növekedni, ahogyan minden ember felismeri, hogy bizalommal fordulhat imában Istenhez, mint Atyához (vö. Lk 11,2; Mt 23,9), amennyiben azon fáradozik, hogy teljesítse az ő akaratát (vö. Mt 7,21).

vö. Lk 15,1-32; vö. Lk 15,2

14. Jézus az Ország tulajdonságait és követelményeit fokozatosan nyilatkoztatta ki szóval, cselekedeteivel és saját személyében.

Isten Országa minden ember előtt nyitva áll, mert mindenkinek szól a meghívás, hogy részesüljön benne. Ennek érzékeltetésére Jézus különösen azokhoz fordul, akik a társadalom peremére szorultak. Az evangélium jóhírének hirdetésében őket részesítette előnyben. Munkájának kezdetekor kijelentette: arra kapott küldetést, hogy jó hírt hozzon a szegényeknek (vö. Lk 4,18). Mindazoknak, akiket lenéztek és megvetettek, Jézus kijelentette: „Boldogok a szegények” (Lk 6,20). Az elhagyottaknak megadta, hogy megtapasztalják a szabadulást, hozzájuk fordult, velük evett (vö. Lk 5,30;15,2), úgy bánt velük, mint egyenrangúakkal és barátokkal (vö. Lk 7,37); emlékeztette őket Isten szeretetére, és ilyen módon nyilatkoztatta ki mérhetetlen jóakarátát a nyomorultak és a bűnösök iránt (vö. Lk 15,1-32).

Felszabadulás és üdvösség Isten Országában az ember személyéhez tartoznak testi és lelki értelemben. Jézus tevékenységére két dolog jellemző: a gyógyítás és a megbocsátás. A sok gyógyítás mutatja az emberi nyomorúsággal való együttérzést; de azt is hirdeti, hogy az Országban sem betegség, sem fájdalom nem lesz; küldetése kezdettől fogva arra irányult, hogy az embereket ezektől megszabadítsa. Jézus szemléletében a gyógyulások a lelki gyógyulásnak, a bűntől való szabadulásnak is jelei. Gyógyításaival Jézus a hitre, a megtérésre, a bocsánatkérésre sarkall (vö. Lk 5,24). Ha befogadják a hitet, a gyógyulás további lépések megtételére ösztönöz, az üdvösségre vezet (vö. Lk 18,42-43). A megszállottság, a gonoszság, a bűn az Istentől való elfordulás jele, az ettől való szabadulás annak jele, hogy „elérkezett hozzátok az Isten Országa” (Mt 12,28).

Ferenc pápa: Evangelii gaudium

Lk 15,7

15. II. János Pál annak elismerésére szólított fel, hogy „nem szabad ellankadni az evangélium hirdetésében” azok felé, akik távol vannak Krisztustól, „hiszen ez az Egyház *feladata*”.¹³¹ A missziós tevékenység „ma is a *legnagyobb kihívást* jelenti az Egyház számára”¹³² és „elsődleges *gondja kell legyen* a misszió ügye”.¹³³ Mi történne, ha valóban komolyan vennénk ezeket a szavakat? Egyszerűen elismernénk, hogy a missziós tevékenység az *Egyház minden művének a paradigmája*. Ezzel kapcsolatban a latin-amerikai püspökök kijelentették, hogy „nem maradhatunk többé csöndben, nem várakozhatunk passzívan a templomainkon belül”,¹³⁴ illetve hogy el kell jutnunk „az egyszerű, megőrző lelkipásztorkodástól a határozottan missziós lelkipásztorkodásig”.¹³⁵ Ez a feladat továbbra is az Egyház legnagyobb örömeinek a forrása: „Nagyobb öröm lesz a mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akiknek nincs szüksége rá, hogy megtérjen” (Lk 15,7).

Ferenc pápa: Lumen fidei

vö. Lk 15,11–24

A hit által üdvözülnünk

19. A Jézus látásmódjában való részesedésből kiindulva Pál apostol leveleiben ránk hagyta a keresztény ember leírását. Aki hisz, a hit ajándékának elfogadásával új teremtménnyé alakul, új, gyermeki létet kap, fiúvá lesz a Fiúban. „Abba, Atya” – ez Jézus tapasztalatának legjellegzetesebb szava, s ez lesz a keresztény élet középpontjává (vö. Róm 8,15). A hívő élet, mint gyermeki lét annak a forrás és gyökér természetű ajándéknak az elfogadása, amely az emberi élet alapját képezi, és Szent Pálnak a korintusiakhoz intézett kérdésében foglalható össze: „Mid van, amit nem kaptál?” (1Kor 4,7). Éppen ez jelenti Szent Pálnak a farizeusokkal folytatott

¹³¹ Redemptoris missio enciklika (1990. XII. 7.), 34: AAS 83 (1991), 280.

¹³² Uo., 40: AAS 83 (1991), 287.

¹³³ Uo., 86: AAS 83 (1991), 333.

¹³⁴ A Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciája: *Aparecidai dokumentum* (2007. V. 31.), 548.

¹³⁵ Uo., 370.

vitájának a lényegét: a hit vagy a törvény cselekedetei általi üdvösség kérdését. Szent Pál elutasítja azt a magatartást, amelyben az ember saját tetteivel akarja igazolni magát Isten előtt. Az ilyen ember, még ha engedelmeskedik is a parancsolatoknak, akkor is, amikor jól tesz, önmagát állítja középpontba és nem ismeri el, hogy a jóság forrása Isten. Aki így cselekszik, aki önmaga akar igazságának a forrása lenni, hamarosan kiüresedni látja igazságát, és felfedezi, hogy képtelen hűségesen megtartani a törvényt. Magába zárkózik, elszigetelődik az Úrtól és a többiektől, s ezáltal élete értelmetlenné válik, tettei terméketlenek lesznek, mint a vízfolyástól távol álló fa. Szent Ágoston a maga tömör és találó nyelvén így szól: „Attól, aki megteremtett téged, még magadhoz se távolodjál el.”¹³⁶ Amikor az ember úgy gondolja, hogy Istentől eltávolodva találja meg magát, zátonyra fut az élete (vö. Lk 15,11–24). Az üdvösség kezdete a kitérülködés valami megelőző irányába, egy forrás természetű ajándék felé, amely megerősíti, és fenntartja az életet.

Csak e forrás felé kitérülködve, és annak elismerésében alakulhatunk át, engedve, hogy az üdvösség munkálkodjék bennünk, tegye termékennyé és jó gyümölcsökkel teljessé az életünket. A hit általi üdvösség abban áll, hogy elismerjük Isten ajándékának elsőbbségét, miként Szent Pál összefoglalja: „Kegyelemből részesültetek a megváltásban, a hit által, ez tehát nem a magatok érdeme, hanem Isten ajándéka” (Ef 2,8).

Ferenc pápa: Misericordiae Vultus

vö. Lk 15,1-32

9. Az irgalmasságról szóló példabeszédekben Jézus kinyilatkoztatja Isten természetét. Olyan atyához hasonlítja, aki mindaddig fáradhatatlan, amíg irgalmassággal és együttérzéssel le nem győzi az ellenkezést és fel nem oldja a bűnt. Ismerjük ezeket a példabeszédeket, különösen hármat: az elveszett bárány, az elveszett drachma és a tékozló fiú történetét (vö. Lk 15,1-32). Ezekben a parabolákban Isten mindig úgy jelenik meg, mint akit öröm tölt el, főként amikor megbocsátást gyakorol. Megtalálhatjuk bennük az evangélium és a hitünk lényegét, mert az irgalmasságot mindent legyőző, a szívet szeretettel betöltő és megbocsátással vigasztaló erőként mutatják be.

¹³⁶ De continentia, 4, 11: PL 40, 356.

Saját keresztény életmódunkra vonatkozóan egy másik példabeszédben is tanítást kapunk. Péter azon kérdésére, hogy vajon hányszor kell megbocsátanunk, Jézus azt válaszolja: „Mondom, hogy nem hétszer, hanem hetvenhétszer” (Mt 18,22), majd elmondja a „szívtelen szolga” példabeszédét. A szolga, amikor ura hatalmas összeggel számoltatta el, térdén állva könyörgött haladéért. De mindjárt utána találkozott egy szolgatársával, aki néhány dénárral tartozott neki. Az térdelve könyörgött irgalomért, de ő elutasította és börtönbe juttatta. Amikor mindez a gazda tudomására jutott, nagyon megharagudott, maga elé idézte a szolgát, és azt mondta neki: „Nem kellett volna neked is megkönyörölnöd szolgatársadon, ahogyan én megkönyörültem rajtad” (Mt 18,33)? Majd így fejezte be Jézus: „Így tesz veletek mennyei Atyám is, ha nem bocsát meg mindegyiktek szívből a testvérének” (Mt 18,35).

A fenti példabeszéd mindnyájunk számára mély tanulsággal bír. Jézus azt tanítja, hogy az irgalmasság nem pusztán az Atya cselekedete, hanem annak ismérése is, hogy kik az ő valódi gyermekei. Összegezve: arra kaptunk hivatást, hogy gyakoroljunk irgalmasságot, mert korábban irgalmasságot cselekedtek irántunk. A bűnbocsánat az irgalmas szeretet legnyilvánvalóbb kifejezése; nekünk, keresztényeknek pedig olyan kötelezettség, amely alól nem vonhatjuk ki magunkat. Gyakran milyen nehéznek tűnik a megbocsátás! Ám mégis ez az a gyöngye kezünkbe adott eszköz, amely nélkülözhetetlen a szív derűjének eléréséhez. A bosszú, a düh, az erőszak és a megtorlás elvetése a boldog élet elengedhetetlen feltétele. Halljuk meg tehát az Apostol buzdítását: „A nap ne nyugodjék le haragotok fölött” (Ef 4,26). És mindenekelőtt halljuk meg Jézus szavát, aki az irgalmasságot életeszeménnyé, hitünk szempontjából pedig a hitelesség kritériumává tette: a „boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek” (Mt 5,7) az a boldogság, amelynek a Szentévből különösen is át kellene hatnia bennünket.

Mint tudjuk, a Szentírásban az irgalmasság kulcsfogalom annak kifejezésére, hogy Isten hogyan bánik velünk. Ő nem csupán beszél a szeretetről, hanem láthatóvá és tapinthatóvá is teszi. A szeretet soha nem maradhat elvont kifejezés. Természete szerint konkrét élet: szándék, magatartás, érzület, mely a mindennapi tettekben mutatkozik meg. Isten irgalmassága az ő irántunk viselt felelőssége. Felelősnek érzi magát értünk, vagyis a javunkat akarja; boldognak, örvendezőnek és derűsnek kíván látni bennünket. A keresztény ember irgalmas szeretetének ugyanezen a

hullámhosszon kell mozognia. Miként az Atya szeret, úgy szeretnek a gyermekek. Ahogyan ő irgalmas, úgy kell nekünk is irgalmasnak lennünk egymás iránt.

Ferenc pápa: Üzenet a tömegtájékoztatás 50. világnapjára

vö. Lk 15,11-32

Kedves testvérek!

Az Irgalmasság Szentéve arra hív bennünket, hogy elmélkedjünk a kommunikáció és az irgalmasság között fennálló kapcsolatról. Az Egyház, egyesülve Krisztussal, aki az irgalmas Isten élő megtestesülése, azt a hivatást kapta, hogy úgy élje meg az irgalmasságot, mint egész léte és működése megkülönböztető vonását. Az, amit mondunk és az, ahogy ezt mondjuk, minden szavunk és tettünk ki kellene, hogy fejezze azt az együttérzést, gyengéd szeretetet és megbocsátást, amellyel Isten fordul az ember felé. A szeretet természeténél fogva kommunikáció, arra vezet bennünket, hogy megnyíljunk, és nem arra, hogy elszigetelődjünk. És ha szívünket és tetteinket az odafordulás, az isteni szeretet vezérli, akkor kommunikációnk Isten erejének hordozójává válik.

Arra szól hivatásunk, hogy Isten gyermekeiként kommunikáljunk mindenkivel, kivétel nélkül. Az Egyház nyelvének és gesztusainak különösképpen az irgalmasságról kell szólniuk, hogy megérintsék az emberek szívét, és támogassák őket az élet teljessége felé, amelyet Jézus Krisztus, az Atya küldötteként mindenki számára elérhetővé tett. Az a dolgunk, hogy befogadjuk és továbbadjuk környezetünknek az Anyaszentegyház bensőségeségét, hogy az emberek megismerjék és megszeressék Jézust. Ez a belső tűz adja meg a hit szavainak lényegét, ez gyújtja lángra az igehirdetést, ez az a „szikra” a tanúságtételekben, amely élővé teszi ezeket.

A kommunikációnak van ereje, hogy hidakat hozzon létre, elősegítse a találkozást, a másik befogadását, és így gazdagítsa a társadalmat. Milyen szép, ha olyan személyt látunk, aki gondosan megválogatja szavait és gesztusait, hogy elkerülje a félreértéseket, begyógyítsa a sebzett emlékezetet, építse a békét és a harmóniát. A szavak képesek hidat verni személyek, családok, társadalmi csoportok, népek között. És ez igaz a fizikai környezetünkre éppúgy, mint a digitális világra. Ezért a szavaknak és a tetteknek olyanoknak kell lenniük, amelyek segítenek számunkra

kilépni az ítélkezés és bosszú ördögi köreiből, amelyek minduntalan csapdába ejtik az egyes embereket éppúgy, mint a nemzeteket, és amelyekből a gyűlölet üzenetei születnek. A keresztény ember beszédének célja ezzel szemben az, hogy növelje az egységet és akkor is, amikor határozottan el kell ítélnie a rosszat, arra kell törekednie, hogy ne szakadjon meg soha a kapcsolat és a kommunikáció.

Szeretnék ezért felhívást intézni minden jóakarátú emberhez, hogy fedezze fel az irgalmasság hatalmát, amely képes begyógyítani a megromlott kapcsolatokat és újra békét és harmóniát tud teremteni a családok és a közösségek között. Mindnyájan tudjuk, hogy a régi sebek és sértődések mennyire fogva tudják tartani az embert, és meggátolják abban, hogy kommunikáljon és kibéküljön másokkal. És ez igaz a népek közötti kapcsolatokra is. Mindezekben az esetekben az irgalmasság képes rá, hogy a beszéd és a dialógus új módját hozza létre, ahogyan ékesszólóan Shakespeare fogalmazta meg ezt: "Nem kényszer dolga a könyörület! Hullik az égből, mint finom eső a talajra. Áldása kétszeres: áldott az, aki adja, s aki kapja." (A velencei kalmár, IV. felvonás, I. szín).

Kíváncsi volna, hogy a politika és a diplomácia nyelvét is átjárja az irgalmasság, amely soha semmit nem akar veszni hagyni. Főleg azokhoz szólok, akik intézményes, politikai, a közvéleményt formálni képes felelősséget viselnek: ügyeljenek mindenkor arra, hogyan fejezik ki magukat azokkal kapcsolatban, akik másképpen gondolkodnak vagy cselekszenek, vagy akár hibát követtek el. Könnyű engedni a kísértésnek, hogy az ember kihasználja ezeket az alkalmakat, és táplálja a bizalmatlanság, a félelem és a gyűlölet lángjait. Ahhoz viszont bátorság kell, hogy az embereket a kibékülés felé irányítsuk, de éppen ez a pozitív és találékony merészség segíthet igazi megoldásokat találni régi konfliktusokra és alkalmat teremthet a tartós békére. "Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak [...] Boldogok a békeségben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket" (Mt 5,7.9).

Nagyon vágyom rá, hogy a kommunikációnk, és az Egyházban betöltött pásztori szolgálatunk soha ne az ellenségen aratott diadal gőgjét fejezze ki, és ne alázza meg azokat, akiket a világ gondolkodásmódja vesztesnek, selejtnek ítél! Az irgalmasság segíthet abban, hogy enyhítsük az élet viszontagságait és szeretetet nyújtsunk azoknak, akik csak a fagyos ítélettel találkoztak. Kommunikációnk stílusának olyannak kell lennie, amely túllép azon a logikán, amely a bűnösöket és az igazakat tisztán szétválasztja. Elítélhetünk és el kell ítélnünk bűnös helyzeteket – az erőszakot, a korrupciót, a kizsákmányolást, stb. –, de nem szabad elítélünk az embereket, mivel egyedül Isten képes a szívük mélyén olvasni. Feladatunk, hogy

figyelmeztessük azt, aki hibázik, fel kell szólalnunk bizonyos magatartások rossz vagy igazságtalan volta miatt, hogy megszabadítsuk az áldozatokat és felemeljük azt, aki elesett. János evangéliuma emlékeztet bennünket: „az igazság szabaddá tesz benneteket” (Jn 8,32). Ez az igazság pedig végső soron maga Krisztus, akinek szelíd irgalmassága a mértéke annak, milyen módon hirdessük az igazságot és ítéljük el az igazságtalanságot. Kiemelkedő feladatunk az, hogy az igazságot szeretettel hirdessük (vö. Ef 4,15). Csak a szeretetettel kimondott és szelídséggel és irgalommal kísért szavak érinthetik meg a mi bűnös szívünket. A kemény, moralizáló szavak és gesztusok azt a veszélyt hordozzák, hogy még jobban eltávolítják azokat, akiket szeretnénk elvezetni a megtérésre és a szabadságra, mert így csak megerősítjük bennük az érzést, hogy megtagadjuk őket, és védekezniük kell.

Egyesek azt gondolják, hogy az irgalmasságra alapozott társadalom indokolatlanul idealista, túlzó módon elnéző elképzelés. De gondoljunk csak vissza saját legkorábbi, a családban szerzett tapasztalatainkra. Szüleink annak alapján szerettek és értékelték bennünket, amik vagyunk és nem a képességeink vagy a sikereink alapján. A szülők természetesen a legjobbat akarják gyermekeiknek, de szeretetüknek nem feltétele bizonyos célok elérése. Az atyai ház az a hely, ahol mindig befogadnak (vö. Lk 15,11-32). Szeretnék mindenkit arra bátorítani, hogy ne úgy gondoljon az emberi társadalomra, mint olyan helyre, ahol idegeneknek kell küzdenie egymással és megpróbálnak érvényesülni, hanem inkább úgy, mint egy otthonra vagy egy családra, ahol az ajtó mindig nyitva áll, és mindenki arra törekszik, hogy elfogadja a másikat.

Ehhez alapvető fontosságú, hogy meghallgassuk a másik embert. A kommunikáció osztozást jelent, az osztozáshoz a másik ember meghallgatása, befogadása is hozzátartozik. Meghallgatni az sokkal több, mint meghallani. A meghallás az információ területét érinti, a meghallgatás viszont a kommunikáció része és közelségre van hozzá szükség. A másik ember meghallgatása segít benne, hogy helyes magatartást vegyünk fel, kilépjünk a szemlélő, a felhasználó, a fogyasztó kényelmes szerepéből. A másik meghallgatása azt is jelenti, hogy kérdéseket és kétségeket is megoszt velünk, egymás mellett haladunk az úton, megszabadulunk minden olyan elképzeléstől, hogy mindenre képesek vagyunk, és képességeinket és adottságainkat alázattal a közjó szolgálatába állítjuk.

A másik ember meghallgatása soha nem egyszerű. Néha egyszerűbb süketnek tettetni magunkat. A másik meghallgatása azt jelenti, hogy odafigyelünk valakire, igyekszünk őt megérteni, értékeljük, tiszteljük, őrizzük a másik szavait. A másik

meghallgatása egyfajta áldozat, önmagunk feláldozása, amelyben megismétlődik Mózes gesztusa az égő csipkebokor előtt: leoldjuk sarunkat a hozzánk szóló másik emberrel való találkozás "szent földjén" (vö. Kiv 3,5). A másik meghallgatásának képessége hatalmas kegyelem, olyan adomány, amit kérnünk kell, hogy azután majd gyakoroljuk használatát.

Az e-mail, az sms, a közösségi hálók, a chat is lehetnek a kommunikáció teljes mértékben emberi formái. Nem a technológia határozza meg, hogy egy kommunikáció hiteles vagy nem, hanem az ember szíve és képessége, hogy jól használja a rendelkezésére álló eszközöket. A közösségi hálók alkalmasak rá, hogy segítsék az emberi kapcsolatokat és előmozdítsák a társadalom javát, ugyanakkor elvezethetnek a személyek és csoportok még mélyebb szakadásához és elkülönüléséhez is. A digitális környezet olyan, mint egy tér, egy találkozóhely, ahol a másikkal kedvesen bánhatunk, de meg is sérthetjük, folytathatunk hasznos beszélgetést vagy részt vehetünk valakinek az erkölcsi lejárásában. Azt kérem, hogy az irgalmasságban megélt Szentév "tegyen nyitottabbá bennünket a párbeszédre, hogy jobban megismerjük és megértsük egymást; szabadítson meg az elzárkózás és a megvetés minden formájától, továbbá üzzön el minden erőszakot és megkülönböztetést" (*Misericordiae Vultus*, 23). A világhálónak is vannak valódi polgárai. Az internetes hálózatokhoz történő csatlakozásból az is következik, hogy felelősséget viselünk a többiekért, akik, noha nem látjuk őket, valós személyek és méltóságukat tiszteletben kell tartani. A világhálót lehet arra használni, hogy egészséges és az osztozásra nyitott társadalmat építsünk.

A kommunikáció, annak helyszínei és eszközei kiszélesítették számos ember látóhatárát. Ez Isten ajándéka és ugyanakkor nagy felelősség. Szeretném a kommunikációnak ezt a hatalmát úgy meghatározni, mint személyes "közelség". A kommunikáció és az irgalmasság közötti találkozás olyan mértékben lesz termékeny, amennyire képes ilyen személyes közelséget teremteni, amely a másikkal törődik, vigasztalja, gyógyítja, kíséri és vele örül. A megosztott, darabjaira esett, ellentétekre épített világban az irgalmassággal történő kommunikáció azt jelenti, hogy hozzájárulunk a jó, szabad, szolidáris közelséghez Isten gyermekei, az emberségben testvérek között.

2.3. Liturgikus vonal

Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

A vasárnap témájának fő vonulatát az *evangéliumban* a tékozló fiú története adja meg (Lk 15,11-32). Erre mutatva és felkészítve csendül fel a *válaszos zsoltár* felelete: „*Felkelek és útnak indulok, Atyám házába térek*”. Az 50. zsoltár versei Isten irgalmasságát hirdetik, amit a *könyörgésben* külön kér is a mai liturgia.

Sokan és gyakran elfordulnak Istentől múló csillogásért. Minden válhat bálvánnyá, amit az ember Ő elé helyez az életében. Mégis minden alkalommal megadatik a visszatérés lehetősége. Erről szól az *olvasmány* (Kiv 32,7-11. 13-14), a választott nép esete az „aranyborjúval”. Ahogyan az események sodrásában bármi elterelheti a figyelmünket, és észrevétlenül is távolodhatunk az Úrtól, Mózes távolléte elegendő ahhoz, hogy a közösség meginogjon a hitében, és a régi isteneit állítsa a Teremtő elé, rászolgálva annak haragjára. Itt is győz azonban könyörülete, az ember újra és újra lehetőséget kap, hogy rátaláljon az Istenhez vezető keskeny ösvényre.

A *szentlecke* (1Tim 1,12-17) újabb példát hoz elénk, Szent Pál apostol saját példájával szemlélteti Isten irgalmasságát, és „*végtelen türelmét*”. Ő, aki a végsőkig tagadta Krisztust és üldözte követőit, az apostolok közül utolsóként kapott meghívást, és tért be az „Atya házába”. Az idősebb testvérhez hasonlóan a többi apostol is joggal kérdezhetette volna Jézustól: „*én annyi éve szolgállok neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat [...] most meg, hogy ez a fiad megjött*” (Lk 15,29-30), miért kéne örülnünk? Pál végül rászolgált nemcsak az ő bizalmukra, de az Úr irgalmas szeretetének is így lett leghitelesebb tanúja.

Az *egyetemes könyörgések* kijelöli számunkra is ezt az utat: „*Te mérhetetlen felelősséget róttál ránk, amikor akaratunktól tetted függővé magunk és mások örök sorsát.*” Éberen örködnünk kell, hogy mindig Istent helyezzük értékrendünk legelső helyére, és amikor ez nem sikerül bizton számíthatunk támogatására, hogy ismét helyreálljon a Vele való kapcsolatunk, és örömmel fogad vissza minket. Egyúttal óvva int a tévelygő testvéreink megítélésétől, és arra biztat minket, hogy minden erőnkkel hirdessük nekik Krisztust, és segítsük őket is, hogy el ne vesszenek, mert az Úr őket is keresi, mint az asszony az elveszett drachmáját (vö. Lk 15,8-9).

A példabeszéd jelentőségét kiemeli, hogy a liturgiában más helyen is olvassuk: C év nagyböjt 4. vasárnapján szerepel még ez az evangéliumi szakasz, itt a szentleckében Szent Pál apostol Korintusiakhoz írt második levelével társítva (2Kor 5,17-21). Felszólít minket: „*Isten ugyanis Krisztusban kiengesztelődött a világgal. Nem tartja számon vétkeinket. Sőt, ránk bízta a kiengesztelődés tanítását. [...] Krisztus nevében kérünk: engesztelődjete ki Istennel.*”

2.4. Pedagógiai vonal

2.4.1. Tantörténet

„Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!” Erre szétszította köztük vagyonát.” (Lk 15, 12)

A drágakő

Egy Indián bölcs asszony, amikor a hegyekben utazgatott, egy folyóban talált egy különösen értékes követ. Másnap találkozott egy másik utazóval, aki éhes volt, így hát a bölcs Indián asszony kinyitotta a csomagját, és megosztotta ennivalóját a vándorral. Az éhes utas meglátta a drágakövet az Indián asszonynál és kérte őt, hogy adja neki. A nő habozás nélkül neki adta a követ. A vándor örvendezve jó szerencséjén továbbállt, hiszen tudta: a drágakő olyan értékes, hogy élete hátralévő részében nem kell többé szükségét szenvednie.

Ám néhány nappal később a vándor visszatért az Indián asszonyhoz, és visszaadta neki a követ.

„Gondolkoztam...” – szólalt meg. „Jól tudom milyen értékes ez a kő, de visszaadom abban a reményben, hogy adhatsz nekem valamit, ami még értékesebb. Add nekem azt a valamit belőled, ami képessé tett arra, hogy nekem add a követ.

Forrás: <https://amegoldas.eoldal.hu/cikkek/nagyon-jo-tanmesek--tanulsagos-tortenetek.html>

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

„Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened; már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.” Az apa azonban ezt mondta szolgálóinak: „Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára! Azután hozzátok elő a hízlalt borjút, vágjátok le, együnk és vigadjunk, mert ez a fiam meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.” (Lk 15, 21-24)

Lackfi János

Könnyen összegyűrhető egy ember,
Jön valaki, odamarkol egyet,
és máris egész kicsi gombócnak érzem magam.
Biztos, ami biztos, ki is dob a kukába.
Ellenben, ha szólok Istennek,

kiderül, mégsem papírból vagyok,
hanem szövetből.

Hozza a tüzes vasalóját,
sistergek, és kisimultabb vagyok,
mint valaha.

Forrás: Facebook megosztás

Lukátsi Vilma – A bárány és a pénz

Elveszett a pénz, a drachma,
söpört az asszony miatta,
a szemétből kiragadta,
a pókhálóból kiemelte,
gondosan letörölgette,
s bár volt másik kilence,
ez lett az öröm!

Kódorgott a kicsi bárány
a zsenge zöld füvek láttán,
és - eltévedt a hegy hátán.

De a Pásztor ment utána
sziklák zuzmós vadonába,
kereste és - megtalálta!
Vad bozótból kiemelte,
vérezett: karjaiba vette,
s bár volt kilencvenkilence,
ő lett az öröm!

*

Én nem tudom, hogy mi voltam,
lehettem pénz: elgurultam,
szűk sarkok közé szorultam;
de lehettem én bárány is,
aki éhes, aki fázik,
s fél, ha a villám cikázik...

Énrólam szól a példázat.
Elfog a boldog alázat:
kerestek és - megtaláltak!

Forrás: <http://oromhir.net/forum/index.php?topic=797.0>

„Ekkor magába szállt, és azt mondta...” (Lk 15,17)

Füle Lajos – Akkor jön el

Ha fájni kezd majd, ami vagy,
és ami nem vagy, bár lehetnél,
majd ha bevallod végre, hogy
sosem voltál igaz keresztyén,
ha fájni fog, hogy annyian
vannak, kiket megejt a tévhit,
s ajkadról értük száll ima,
akkor jön el az ébredés itt.

Majd hogyha bűnné lesz a bűn,
s a Golgotához sírva érsz el
letenni ott mind keserűn
nem alkudva testtel és vérrel,
majd ha hálát adsz JÉZUSÉRT,
s a döntésed is végleg megéri,
mert megtisztított az a Vér
akkor jön el az ébredés itt.

Majd hogyha jobban érdekel
kik ők, akik vetnek, aratnak
s közéjük állsz és nem leszel
többé olyan fontos magadnak,
mert látod már a tájat itt,
amely aratásra fehérlik,
s munkára lelkesít a hit
akkor jön el az ébredés itt.

Forrás: <http://oromhir.net/forum/index.php?topic=797.0>

„Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta.” (Lk 15,20)

Túrmezei Erzsébet – A Forráshoz

” Te nemcsak olyan forrás vagy, amelyik engedi magát megtalálni. Te az a forrás vagy, amelyik maga indul el megkeresni a szomjazókat.” Sören Kierkegaard

Tiszta- bővizű csodálatos Forrás,
keresd tovább a szomjasakat!
Látod, mennyien vannak!
Posvány vizével oltják szomjúságuk.

Szomjaznak, életre, szeretetre,
irgalomra és bocsánatra, jóságra, igazságra, öröme, igazi szabadságra.
Szomjazók számlálhatatlan serege!
Mi lesz velük, ha rád nem találnak?!

Milyen felfoghatatlan, ahogy elindulsz megkeresni őket, ahogy szüntelen útban vagy
feljük, meg se várva, hogy ők keressenek!
Milyen csodálatos titok!

Boldog akit már megtaláltál,
s nem posványok mérgező vizét issza!
Ahogy ígérted,
nem szomjazik soha többé, és belsejéből szeretet, öröm, irgalom, jóság: élő víz fakad.

Krisztus-forrás, te áldott, drága, tiszta,
keresd tovább a szomjasakat!

Forrás: <http://erdelyikereszttyenek.network.hu/blog/erdelyi-kereszttyenek-hatarok-nelkul-hirei/kereszttyen-versek-tortenetek>

„Ekkor magába szállt, és azt mondta...” (Lk 15,17)

Losonczi Léna – Boldog vagyok (Mt 5,2-12)

Boldog vagyok, mert szememet
fel, a hegyekre emelem,

lábadnál hallva tanításod,
édes Megváltóm, Mesterem.

Boldog vagyok, mert szegény lelkem
Általad gazdag lehetett,
boldog, ha bűnöm miatt sírok,
mert vigasztalást nyerhetek.

Boldog vagyok, ha a szívemben
alázat, csend és béke van,
boldog, ha embertársaimhoz
mindig szelíden szól szavam.

Boldog vagyok, mert szent Igédre
lelkem naponta éhezik,
s az igazságra szomjazó mind
– tudom – megelégtetik.

Boldog vagyok, ha megbocsátok,
mert én is irgalmat nyerek,
boldog, mert megtisztított szívvel
meglátom majd Istenemet.

Boldog vagyok, mert megváltottként
békeségre igyekezem,
és Jézus Krisztus érdeméért
gyermekének neveztetem.

Boldog vagyok, ha Őérette
háborúságot szenvedek,
ha kicsúfolnak és megvetnek
a hitemért az emberek.

Boldog vagyok, ha szidalmaznak,
ha gonoszt szólnak ellenem,
mert tudom – Jézus megígérte –,
a mennyországban lesz helyem.

Boldog vagyok, ujjong a lelkem,
mert a jutalmam végtelen,
bőséges lesz ott fenn a mennyben,
hol dicsérhetem Istenem!

Forrás: <http://erdelyikeresztynek.network.hu/blog/erdelyi-keresztynyek-hatarok-nelkul-hirei/keresztany-versek-tortenetek>

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- Ki és mi az örömöm forrása?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Urunk, mindenség teremő és gondviselő Istene, tekints reánk és engedd megéreznünk irgalmas jóságodat, hogy egész szívvel szolgáljunk neked. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

Evangéliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy tudjak együtt örülni embertársaim örömeivel, s tudjak magam is gyengéd szeretettel „felemelni”, vagyis megvigasztalni másokat! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

Forrás: <https://pixabay.com/photos/silhouette-father-and-son-sundown-1082129/>

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Az Úr bennünket is a vállára vesz, hogy felemeljen és megbocsásson!

6. Actio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Törekedjem mások örömének magam is örülni!